

Áldjon meg téged az Úr, és
őrizzen meg téged, ragyog-
tassa rád arcát az Úr, és ke-
gyelmezzen néked, fordítsa
feléd arcát az Úr, s adjon bé-
két tenéked!

Szám 6,24-26

„A föld minden határa látta Istenünk üdvösségét”

Az örömteli családi együttlét mellett mi, hívó emberek azért is örülünk a karácsonynak, mert ilyenkor néhány napig elidőzhetünk az ünnep valási üzenetében, teológiai misztériumában. A templomi liturgiában, valamint otthon a szeretet gesztusai által ébresztett élmények közepette értelmünkkel is megpróbálkozhatunk mélyebben belelátni a megtestesülés titkába. Ha erre időt szánunk, és megteremtjük a szemlélődés lehetőségét, akkor eljutunk annak felismerésére, hogy Isten Fiának földi születésére nincs más magyarázat, mint amit János evangéliumában olvashatunk: „úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16). Ilyenkor, a karácsonyi szeretet ajándékozó légkörében könnyebben belátjuk azt a teológiai igazságot is, amelyet a kinyilatkoztatásból ismertünk meg, hogy „Isten szeretet” (1Jn 4,8), s ő a vele való közösségre, vagyis a szeretetre teremtett és hívott meg bennünket. Istentől való teremtettsége által él minden ember szíve mélyén a szeretet utáni vágy, mert Isten saját lelkéből adott mindannyiunknak. Emberségünk, istengyermekségünk révén, csak a szeretetben juthat el a beteljesülésre. Ezt foglalta ihletett szavakba a költő is: „Embernek lenni! / Csak-embernek, semmi egyébnek, / De annak egésznek, épnek, / Földszülte földnek / És Isten-lehelte szépnek!” (Sík Sándor: *Ember*).

Érdekes az emberi lélek. Amikor új nap, új év kezdődik, vagy amikor az ember új lakásba költözik, új munkahelyre megy dolgozni, ösztönszerűen is azt reméli, ez gyökeres változást, új korszakot fog eredményezni az életében, s természetesen jobbat az eddiginél. Ebben a spontán ébredő reményben benne van a felismerés, hogy rossz események is akadtak eddigi életében, de ezeket már képes lesz legyőzni, sőt elkerülni a jövőben.

(Folytatás a 3. oldalon)

Fotó: Merényi Zita

**Ferenc pápa: Keressük Jézust,
a válasz mindig érkezik!**
2. oldal

**A vesémet is
odaadnám érted**
Új életet kezdett
a Somogyi család
9. oldal

**Az Esztergom-Budapesti
Főegyházmegye
turisztikai tervei**
11. oldal

Szinte már közhely, hogy a nyomtatott sajtó leszálló ágba került. Ez alól az *Új Ember* sem kivétel. A negatív tendenciákat súlyosbította – és továbbra is hat rájuk – mind a pandémia, mind a jelenlegi energetikai (gazdasági) válság. Az elszabadult infláció és a nyomdai alapanyag árának emelkedése miatt 2023-ban az *Új Ember* és az *Adoremus* árát is emelnünk kell. Mindezek ellenére hisszük, hogy munkánkat érdemes folytatnunk. Meggyőződésünk, hogy több mint tizennégyezer Olvasónk, akik hétről hétre továbbra is megvásárolják a hetilapot vagy előfizetnek rá, velünk együtt hiszik és vallják: ebben a mostani nehéz időszakban semmiképp sem mondhatunk le az írott katolikus sajtóról és annak közösségalkotó erejéről.

Olvasóink hűségét megköszönve örömmel jelentjük be, hogy az *Új Ember* címlapjának arculata megújult, ugyanakkor hűek maradtunk lapunk szellemiségéhez, lelkiségéhez. *Mértékadó* című kulturális mellékletünket pedig továbbra is ingyenesen juttatjuk el Önökhöz.

Áldott, boldog új esztendőt kívánunk!

Sokszínű Szűzanya- ábrázolás a barokk korban Beszélgetés Jernyei Kiss János művészettörténésszel

Az elmúlt esztendőben, a karácsonyi ünnepek előtt néhány nappal jelent meg a Barokk freskófestészet Magyarországon című könyvsorozat harmadik kötete az MMA Kiadó gondozásában. A kiadvány szerkesztőjével, a kutatás vezetőjével, Jernyei Kiss János művészettörténésszel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensével beszélgettünk Szűz Mária, Isten anyja ünnepéhez (január 1.) kapcsolódva.

– Ha jól tudom, ez a sorozat a barokk magyar freskófestészet teljes körét feldolgozza, topográfiai rendben.

– Így van. A harmadik kötet Győr-Ménfőcsanak és Vas megye emlékeit mutatja be, egy olyan területet, amely nagyon gazdag barokk freskókban. Ráadásul kiváló művészek munkáiról van szó, szép

és gondolatgazdag, tartalmas festményekről.

– Nyilván nagyon sok Szűz Mária-ábrázolás is akad a freskók között. Említene néhányat ezek közül?

– Nézzük meg elsőként a győri jezsuita rendház lépcsőházát: itt olyan ábrázolásokat láthatunk, amelyek a *Salve Regina* (Üdvözlégy, Szent Királynő) antifóna szövegéhez kapcsolhatók. Az imádság sorai a lépcsősor két karja feletti mennyezeten található három-három mennyezettfestményen olvashatók. Nagyon érdekes, hogy nem a hétköznapi haladási iránynak megfelelően helyezték el ezeket a képeket, hanem az alsó lépcsőkar tetején kezdődik az ima, és lefelé haladva olvasható, majd a felső lépcsőkar tetejétől ismét lefelé folytatódik a lépcsőfordulójig.

(Folytatás a 12. oldalon)

Kapcsolatban, kegyelemben

**Gorove László és Kriszta a házasságról,
szerelemről, jegyesoktatásról**

Gorove Lászlót 1993-ban szentelték diakónussá. Feleségével, Krisztával ekkortól – idén harminc éve – készítnek fel jegyeseket a házasságra, illetve kísérik házasságukat. Lelkigyakorlataik és személyes beszélgetéseik gyűjteműcsözüőnek bizonyulnak, a válási ráta az általuk felkészített 2500 pár esetében öt százalék alatti. Velük beszélgettünk a harmincadik évforduló alkalmából, és együtt kerestük a boldog házasság titkát.

– Hogyan kezdődött, és miként alakult a harminc év során a jegyesek és a házasságok szolgálata?

László: A diakónusszentelésem után Krisztával azon kezdtünk gondolkodni, hogy milyen szolgálatot vállaljunk közösen. Mivel diakónusként eskethettek, és házasságban vagyunk, felajánlottuk,

hogy szívesen foglalkozunk jegyesek házassági felkészítésével. 1993 nyarán már kezdtek is jelentkezni a párok az ismerőseink köréből. Kezdetből fogva a boldog házasságra szeretnénk felkészíteni a jegyeseket, katolikus értékrendet képviselve. Aztán szerettünk volna lehetőséget biztosítani a pároknak arra, hogy visszajöjjenek hozzánk beszélgetni.

(Folytatás az 5. oldalon)

ISSN 0133-1205

23001

9 770133 120548

Keressük Jézust, a válasz mindig érkezik!

November 16-án az általános kihallgatás keretében a Szentatya folytatta katekézissorozatát a megkülönböztetésről. Ezúttal a vigasztalanságról elmélkedett: arra biztatott, hogy ne féljünk tőle, ne meneküljünk előle, mert alkalmat ad a növekedésre. Ferenc pápa teljes katekizisének fordítását olvashatják.

Kedves testvéreim, jó napot kívánok, Isten hozott benneteket!

Ma folytatjuk a megkülönböztetés témájának szentelt katekéziseket. Láttuk, mennyire fontos, hogy olvassuk, mi mozog bennünk, hogy ne hozzunk elhamarkodott döntéseket, a pillanatnyi érzelmek hullámain, hogy aztán megbánjuk, amikor már túl késő. Vagyis látnunk, olvasnunk kell, mi történik, hogy aztán döntéseket tudjunk hozni!

Ebben az értelemben az a lelki állapot is, amelyet vigasztalanságnak nevezünk – amikor a szívünkre sötétség borul, a szívünk szomorú –, tehát a vigasztalanságnak ez az állapota is lehet alkalom a növekedésre. Ha ugyanis nincs bennünk egy kis elégedetlenség, egy kis üdvös szomorúság, egy egészséges képesség a magányban való tartózkodásra és az önmagunkkal való, menekülés nélküli együttélésre, akkor azt kockáztatjuk, hogy mindig a dolgok felszínén maradunk, és sosem lépünk kapcsolatba létünk középpontjával. A vigasztalanság a „lélek megrázkódtatását” okozza – amikor valaki szomorú, olyan, mintha a lélek megrázkódna –; ébren tart, virrasztásra és alázatra nevel, megvéd a szélsúlyok szelétől. Ezek elenged-

hetetlen feltételei az életben való előrehaladásnak, és így a lelki életben való előrehaladásnak is. Egy tökéletes, de „aszeptikus” – érzelmek nélküli – nyugalom, amikor döntések és viselkedésmódok kritériumává válik, embertelenné tesz bennünket. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül az érzelmeket: emberek vagyunk, és az érzelem embervoltunk része; az érzelmek megértése nélkül embertelenek lennénk, az érzelmek átélése nélkül közömbösek lennénk mások szenvedése iránt, és képtelenek lennénk elfogadni a saját szenvedésünket is. Ráadásul egy ilyen „tökéletes nyugalom” nem érhető el a közömbösségnek ezen az útján. Ez az aszeptikus távolságtartás: „Nem keveredek a dolgokba, távolságot tartok” – ez nem élet, ez olyan, mintha egy laboratóriumban élnénk, elzárva, nehogy megfertőződjünk, nehogy megbetegedjünk.

Sok szent férfi és nő számára a nyugtalanság döntő lökést adott ahhoz, hogy megfordítsák az életüket. Ez a mesterséges nyugalom nem működik, míg az egészséges nyugtalanság, a nyugtalan szív, az útkereső szív rendben van. Ilyen volt Szent Ágoston, Szent Edith Stein, Szent Giuseppe Benedetto Cottolengo

vagy Szent Charles de Foucauld. A fontos döntéseknek ára van, olyan ár, amelyet az élet hoz, olyan ár, amelyet mindenki meg tud fizetni: vagyis a fontos döntéseket nem lottón nyerjük, nem; áruk van, és ezt az árat meg kell fizetnünk. Ezt az árat a szívvel kell megfizetned, ez a döntés ára, olyan ár, amelyhez egy kis erőfeszítés kell. Nem ingyen, de mindenki által megfizethető ár. Mindannyiunknak meg kell fizetnünk ezt a döntést, azt, hogy kilépünk a közömbösség állapotából, amely mindig elcsúszgat bennünket.

A vigasztalanság egyben felhívás az ingyenességre, arra, hogy ne mindig és ne kizárólag az érzelmi kielégülés érdekében cselekedjünk. Az elhagyatottság lehetőséget ad

arra, hogy növekedjünk, hogy érettebb, szebb kapcsolatot kezdjünk az Úrral és szeretetinkkel, olyan kapcsolatot, amely nem merül ki a pusztában „adok-kapok”-ban. Gondoljunk például a gyerekkorunkra: gyerekként gyakran keressük szüleinket, hogy kapjunk tőlük valamit, egy játékot, pénzt fagyira, engedélyt valamihez... Tehát nem önmagukért, hanem érdekből keressük őket. A legnagyobb ajándék mégis ők, a szülők, és ezt fokozatosan, felnőve értjük meg.

Sok imánk is kicsit ilyen jellegű, szívességeket kérünk az Úrtól, és nem igazán figyelünk az ő érdekeire. Elmegyünk, és kérünk, kérünk, kérünk az Úrtól. Az evangélium megjegyzi, hogy Jézust gyakran tengernyi ember vette kö-

rül, akik keresték őt valamiért, gyógyulásért, anyagi segítségért, de nem egyszerűen azért, hogy vele lehessenek. Tömegek szorongatták, mégis egyedül volt. Voltak szentek, sőt, művészek is, akik átélmékedtek Jézusnak ezt az állapotát. Furcsának, valóságértelmenek tűnhet megkérdezni az Úrtól: „Hogy vagy?” Mégis nagyon szép módja annak, hogy valódi, őszinte kapcsolatba kerüljünk az ő emberségével, szenvedésével, sőt, egyedülálló magányosságával. Vele, az Úrral, aki a végéig meg akarta osztani velünk az életét.

Nagy jót tesz nekünk, ha megtanulunk vele lenni, az Úrral lenni, minden más cél nélkül, pontosan úgy, ahogyan olyan emberekkel, akiket szeretünk: egyre jobban és jobban meg akarjuk ismerni őket, mert jó velük lenni.

Kedves testvéreim, a lelki élet nem egy rendelkezésünkre álló technika, nem egy program a belső „jólét”-hez, melyet nekünk kell beállítanunk. Nem. A lelki élet az Élővel való kapcsolat, Istennel, az Élővel való kapcsolat, melyet nem szűkíthetünk saját kategóriáinkra. A vigasztalanság tehát a legegyszerűbb válasz arra az ellenvetésre, hogy az istentapasztalat egyfajta szuggesztió, vágyaink pusztá kivetítése. A vigasztalanság az, amikor semmit sem érzünk, minden sötét: de ebben az elhagyatottságban is keressük Istent. Ebben az esetben, ha azt gondoljuk,

hogy az vágyaink kivetítése, akkor mindig mi állítanánk be, mindig boldogok és elégedettek lennénk, mint egy lemez, mely ugyanazt a zenét ismétli. Ezzel szemben azok, akik imádkoznak, rájönnek, hogy az eredmények kiszámíthatatlanok: azok a tapasztalatok és szentírási szakaszok, amelyek gyakran lelkesítettek bennünket, ma furcsa módon semmilyen elragadtatással nem járnak. És ugyanilyen váratlanul olyan élmények, találkozások és olvasmányok, amelyekre az ember sosem figyelt oda, vagy amelyeket legszívesebben elkerülne – mint például a kereszt megtapasztalása –, végtelen nagy békét hoznak. Ne felejtsük a vigasztalanságtól, maradjatok állhatatosan benne, ne meneküljétek előle! Az elhagyatottságban próbáljatok rátalálni Krisztus szívére, rátalálni az Úrra! És a válasz érkezik, mindig!

A nehézségekkel szemben tehát sose csüggedjétek, hanem elszántan nézzetek szembe a megpróbáltatással, Isten kegyelmének segítségével, aki sosem hagy el bennünket! És ha hallunk magunkban egy erőszakos hangot, mely el akar téríteni bennünket az imádságtól, tanuljuk meg leleplezni a kísértő hangjaként; és ne hagyjuk, hogy megijesszen bennünket: egyszerűen tegyük az ellenkezőjét annak, amit mond! Köszönöm!

**Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican News**

Hans Joas professzort, korunk egyik legismertebb társadalomtudósát, filozófusát – aki számos német és amerikai egyetemen tanított, jelenleg a Chichagói Egyetem professzora – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem díszdoktorává avatták december 14-én Budapesten.

Hans Joas 1948-ban született Münchenben. A világ számos egyetemén oktató professzor könyveiben az emberi cselekvés elméletével, az erőszak és a háború szociológiájával, valamint a vallás társadalmi szerepével és lényegével foglalkozik.

A december 14-i budapesti díszdoktorrá avatáson – ahova Hans Joas professzor a feleségével együtt érkezett – jelen volt a Pázmány Péter Katolikus Egyetem (PPKE) vezetésége (az Egyetemi Tanács tagjai Kuminetz Géza rektor elnökletével); Tóth Tamás, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) titkára; Martos Levente Balázs biblikus teológus, a Központi Papnevelő Intézet rektora és számos vendég, többek között Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnöke.

Kuminetz Géza, a PPKE rektora köszöntőjében az egyetemi ünnepek betetőzésének nevezte a doctor honoris causává (díszdoktorrá) avatást, s hozzátette, Hans Joasnak a díszdoktori címre való kiválasztása a PPKE alapítóinak szellemében történt.

Az ünnepi alkalmon a rektori köszöntő után Birher Nándor, a PPKE Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának dékánja méltatta Hans Joast, majd Görföl Tibor, a Pécsi Tudományegyetem (PTE BTK) oktatója, a Vigília főszerkesztője laudálta a világszerte ismert professzort.

Görföl Tibor többek közt elmondta, a társadalomtudományok, a filozófia és a teológia művelői is

A vallás nyilvános jelenlétének védelmében

Díszdoktorrá avatták Hans Joas német társadalomtudóst a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen

„hálások lehetnek” Hans Joasnak. A szociológusok elsősorban a háborúval, az erőszakkal, illetve a történelmi folyamatok összefüggéseivel kapcsolatos írásait ismerik, használják.

Hans Joas óva int attól, hogy a számunkra ismert – európai és Európán kívüli – történelmi folyamatokat csupán egy-egy átfogó, általánosító, leegyszerűsítő fogalommal jelöljük. Többek között a modernitás koráról beszélve is rendre homályosan, kontúrok nélkül, pontatlanul fogalmazunk. „A professzor kritikusan viszonyul a 20. században talán a legnagyobb karriert befutó történelmi fogalomhoz, a »varázstalanodáshoz«.”

Max Weber szociológus elképzelése szerint egy olyan racionalizációs folyamat jellemzi a világunkat, amely során idővel feleslegessé válik a vallás: ez a varázstalanodás jóslata.

Hans Joas elemzéseiben kimutatta, hogy ez a 20. században széles körben elfogadott diagnózis nem állja meg a helyét, a varázstalanodás elmélete olyan folyamatokat mos össze, amelyek eltérő jelenségekre vonatkoznak.

A vallás története során sokkal inkább hullámmozgás-szerűen találkozzunk a jelenségekkel, például a szakrálishoz fűződő viszony időnként intenzívvé válik, máskor viszszaeszik.

Görföl Tibor úgy fogalmazott, hogy Hans Joas „a vallás nyilvános jelenlétének és megmaradásának védőszentje, ezért nem véletlen, hogy világszerte hívják előadni katolikus egyetemekre, rendezvényekre, hogy empirikusan is megalapozott diagnózist adjon a vallás jelenlegi helyzetéről”.

Hálás lehet a professzornak a filozófus is – folytatta Görföl Tibor –, mert munkáiban többek közt visszahelyezi a méltóságába a tapasztalat (korábban szubjektívnek és ezért bizonytalanoknak tekintett) fogalmát. Hans Joas kimutatta, hogy az emberi tapasztalat nélkülözhetetlen a vallás megértéséhez; rámutat a passzív emberi összetevőre, amely abban áll, hogy a személyt lenyűgözi, birtokba

veszi valami, amit önmagánál nagyobbak tapasztal meg, és ez öntranszcendenciára készít.

A PPKE tanára végül hangsúlyozta, hogy a társadalomtudósok számára is van mondanivalója; nem azt vizsgálja, hogy milyen célja van az Egyháznak, milyen funkciókat tölt be a keresztény közösség, inkább az foglalkoztatja, hogy milyen pozitív tapasztalatból fakad az, hogy valaki hitre tér, s az egyházi közösség tagja akar lenni.

A „tengelykor” (a Krisztus előtti első évezred derekán a transzcendencia eszméje megszületésének időszaka) fogalmát használva Hans Joas azt hangsúlyozza, hogy a transzcendencia nélkülözhetetlen az ezen időszak után létrejött kultúrákban is.

Ezzel arra figyelmeztet, hogy „az igazság közös keresése a feladatunk mindazokkal együtt, akikben a transzcendencia eszméje megjelent, jelen van, függetlenül attól, hogy milyen vallási, kulturális közösséghez tartoznak” – zárta laudációját Görföl Tibor.

A méltatást követően Kuminetz Géza, a PPKE rektora ünnepélyes

keretek között átadta a díszdoktori oklevelet Hans Joas professzornak.

Az új díszdoktor ezek után előadást tartott a következő címmel: *Mi következik a szekularizálódási tétel után? Az emberiséget átfogó éthosz vallási és szekuláris forrásai.*

A társadalomtudós többek között arról beszélt, hogy a szekularizációs tétel – vagyis hogy oksági összefüggés van a modernizálódás és a vallás jelentőségvesztése között – az elmúlt évtizedek kutatásainak fényében elvesztette meggyőző erejét. A neves szociológus, Max Weber nevéhez fűződő varázstalanodás-elméletet meghaladva „inkább olyan történelemszemléletet kell kialakítanunk, amely szerint annak a sorsa, amit univerzalista értékeknek tartunk, nyitott, és valami mástól függ. Ez a módosított szemlélet lehetőséget ad arra, hogy megvizsgáljuk, milyen szekuláris és vallási forrásai vannak egy olyan ethosznak, amely az egész emberiséget átfogja, és amelynek nyomán a szekularizációs vitákat meghatározó törésvonal (vallásosak kontra szekulárisok) helyett új törésvonallal találhatnánk szembe magunkat, az univerzalizmus és a partikularizmus ellentétével!” – mondta a társadalomtudós.

*

Hans Joas professzor *A hit választása című kötete, valamint az Imádság ködben – Van-e jövője a keresztény hitnek?* című beszélgetőkönyve magyar nyelven is megjelent.

(Hans Joas és Robert Spaemann *Imádság ködben – Van-e jövője a keresztény hitnek? című kötete megvásárolható az Új Ember könyvesboltban (Budapest V. kerület, Ferenciek tere 7-8.; vagy megrendelhető az Új Ember online könyvtárházban.)*

**Körössi László
Fotó: Lambert Attila**

„A föld minden határa látta Istenünk üdvösségét”

(Folytatás az 1. oldalról)

A változásnak ez a vágya annak ellenére is feltámad az emberben, hogy már többször meggyőződhetett arról, bizony újra és újra elkövet hibákat, bűnöket, nemegyszer ugyanazokat, mint korábban, ugyanazokat, amelyekről eddig úgy gondolta, örökre ki tudja zárni őket az életéből.

Ne gondoljuk, hogy ezzel a küzdelemmel egyedül állunk a világban! Mindenkinél az életében felébrednek és megismétlődnek ugyanezek az érzések és vágyak. Ennek ellenére mi, hívó emberek nem keserüünk el. Ez inkább egy reálisabb életszemlélethez vezet el bennünket, annak felismeréséhez, hogy Isten segítségével, hogy Isten segítségével nélkül tehetetlenek vagyunk még a saját belső dolgainkban is. Ezért adunk hálát az Atyának azért, hogy Fiát, Jézust segítségünkre és minden ember megváltására a világba küldte.

Most is – „új esztendőben, új szívekkel” – új feladatok előtt állunk, és új remények köszöntenek ránk. Ki ne vágya békére, nyugalomra, biztonságosabb megélhetésre? Ebben egyformán érzünk, hívók és nemhívók. Valószínűleg csak abban a tekintetben különbözünk, hogy vajon miként juthatunk el erre az állapotr. A nemhívó az emberek összefogásában, belátásában, új felismerésekben és struktúrákban bíz, s végső soron az emberek gondolkodásának és viszonyainak megújulását is reméli. Mi, hívók viszont mindezeket túl azt is gondoljuk, hogy ez Isten nélkül nem

Fotó: Merényi Zita

sikerülhet, mert az ember hajlamos a bűnre, s nemegyszer tartósan ragaszkodik bűnös gondolkodásához, érzéseéhez, cselekedeteihez. Ezért nem képes felismerni az igazságot, amely elvezethetné a megújuláshoz. Ám a hívó ember az evangéliumból kapott tanítás által hiszi, hogy megismerheti az igazságot, még akkor is, ha most csak tükörben és homályosan (vö. 1Kor 13,12), vagyis nem a maga teljességében. Ugyanakkor törekszik arra, hogy a felismert igazság fényében Istennel közösségben éljen, s ez egy sajátos életformát és értékrendet jelent, amely képes egy új, kegyelmi életet teremteni. Valljuk, hogy csak a vele, a benne való élet hozhat szeretetet, békét és nyugalmat minden ember

számára. Juhász Gyula szerint „minden dolgok mélyén béke él, (...) / És minden bánat lassan béke lesz” (Béke). De mégsem érjük el a békét, hiába van ott „minden dolgok mélyén”. Vajon miért? Meggyőződésünk, hogy azért szenvedünk hiányt mindebben, mert hiányzik az életünkben Isten. Gárdonyi írja a *November* című versében: „Az egész föld olyan árva, oly elhagyott, / mintha megunta vón Isten e világot.” Nos, számunkra úgy tűnik, nem Isten unta meg e világot, hanem az ember unta meg Istent. Nem akar tudomást venni a teremtett világ és saját élete Uráról. Természetellenes cselekedeteivel pusztítja az egész emberiség életfeltételeit, és hedonista, a természet rendjét elvető maga-

tartásával önmaga és az emberi nem ellen fordul.

Az energiaválság miatt szerinte Európában sokfelé kevesebb fény világította meg az adventi vásárokat. Be kell valanunk, gyakran azért imádkoztunk, hogy minden ember felismerje a „kevesebb fény” másfajta üzenetét is: azért következett be a háború miatt az energiaválság, mert az emberek egymás ellen fordultak, kialudt a szívükben a fény, Krisztus világossága. Sötétség borult a világra, mert hiányzik az életünkben Isten, akit „felmondás nélkül kilakoltattunk” (vö. Toronyi István: *Valami elveszett*). Egy másik költő is sok-sok kortársunk fájdalmas felismerését vetette papírra: „Uram! A világnak Te nélkülöd vége!” (Somogyi

Zsolt: *Fohász*). Mindez azért, mert Jézus, az Isten Fia „a világba jött, a világban volt, általa lett a világ, mégsem ismerte föl a világ. A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be” (Jn 1,10–11).

Csak néhány hete egy újságíró arról osztotta meg örövendező véleményét, hogy szerinte – s reméli, a népszámlálás is őt fogja igazolni – ma kevesebb az Istenben hívók száma, mint korábban. Ez valószínűleg igaz, s neki sze-

„
Mi, keresztények hisszük, hogy a világ és az ember boldogulásának előmozdítására ma is Jézus a megoldás. Miként a fény a biológiai élet feltétele, úgy a szellemi és lelki élet feltétele is a világosság, aki a világba jött

mély szerint örömet is szerezhet, de meggyőződésünk szerint társadalmi szinten ez inkább szomorúságot és bajt jelent országunk számára. Újra és újra megfogalmazódik bennünk a kérdés: vajon a tízparancsolat vagy az evangélium melyik tanítását gondolja az ilyen ember károsnak, veszélyesnek a társadalom számára. Ha ő személy szerint nem tartja követhetőnek ezeket a maga számára, az az ő személyes ügye. Viszont mi azt gondoljuk, hogy a zsidókeresztény értékrend nélkül a világ ma nem ott tartana, ahol tart, s társadalmi szinten már

látjuk igen negatív következményeit annak, hogy kevesebben vannak az isteni törvények szerint élők. Még fájdalmasabb, hogy a liberális és ateista kultúrharc olyan méreteket öltött, amely már nemcsak a fent említett értékrenddel, hanem annak képviselőivel szemben is agresszíven és megsemmisítően lép fel.

Mindezek ellenére mi, keresztények hisszük, hogy a világ és az ember boldogulásának előmozdítására ma is Jézus a megoldás. Miként a fény a biológiai élet feltétele, úgy a szellemi és lelki élet feltétele is a világosság, aki a világba jött. Járjunk bátran az ő világosságában az új esztendőben is, mert tőle kaptuk az életet, csak általa, benne tudunk boldogulni! Imádkozunk is azért, hogy akik még nem hisznek, ne álljanak ellen a mindnyájunk Megváltójaként érkező Jézusnak! Kérjük Istent, hogy ők is ismerjék fel az ő létét és gondviselő szeretetét a maguk életében úgy, ahogyan ezt minden hívó ember megtapasztalja: „Megérzi az ember, mikor nem is látja, / hogy valaki jött, és immár mögötte van, / pedig nincsen nesze, sem árnyékmozgása, / s megfordulunk rája. / Így érzem Istent mindig, hogy velünk van.” (Gárdonyi Géza: *November*).

Adjon Isten minden Olvasónak hitben, reményben, szeretetben és áldásban gazdag új esztendőt!

Veres András
győri megyéspüspök,
a Magyar Katolikus Püspöki
Konferencia elnöke

Áldássá válni

Az Egyház minden év első napján az ároni áldást olvastatja (Szám 6,22–27) a szentmisében, amelyre jó, ha egész évben odafigyelünk. Az olvasmány így hangzik:

„Így szólt az Úr Mózeshez: »Mondd meg Áron főpapnak és fiainak, a papoknak: Így áldjátok meg Izrael fiait, ezekkel a szavakkal: Áldjon meg az Úr és oltalmazzon! Ragyogtassa rád arcát az Úr, s legyen hozzád jóságos! Fordítsa feléd arcát az Úr, és szerezzon neked üdvösséget! Hívják le Izrael fiaira a nevemet, és én megáldom őket.«”

De mit is jelent pontosan az ál-

„

Ha kísérletet teszünk arra, hogy meghallgassuk a másikat, ne vágjunk a szavába, ne kalandozzunk el, miközben beszél, s utána egymásnak, illetve a távol lévő emberekről jól mondjunk, máris változni kezd a világ bennünk és körülöttünk

dás szó, ami meghatározó része életünk napjainak, akár akkor, amikor szentmisére megyünk, ami minden esetben áldással ér véget, akár esténként, amikor gyermekeink homlokára kis kereszt formájában áldást rajzolunk?

Erdő Péter bíboros, prímás ukrajnai menekült gyerekeknek áldást ad a Katolikus Karitásztalvály karácsonyi adományakciójának keretében Budapesten, a Magyar Szentek templomában (Fotó: Merényi Zita)

Szent Jeromos a *Vulgatában* nagyszerű kifejezést formál erre: a *benedictio* szót megalkotva fordítja latin nyelvűre. Ez két részből tevődik össze: a *jó* és a *mondani* szavakból képződik. Áldást mondani tehát annyit tesz, mint *jót mondani*. Olyan jó belegondolni, hogy amikor a felszentelt személy Isten áldását közvetíti a különféle liturgikus alkalmakor vagy a terített és körbeült asztalnál, olyankor Isten az, aki jót mond rólunk. Megteszi ezt akkor, amikor úgy dönt, hogy életre hív bennünket és megteremti lelkünket, majd amikor elvisznek a

templomba, és megkeresztelnek minket. Áldásban van részünk akkor is, amikor megbérmálkozunk, házasságot kötünk, az egyházi rend szentségében részesülünk – azaz kiemelt élethelyzeteinkben. De ha eltávolodunk tőle, majd a szentgyónásban Isten elé állunk, és megvalljuk elesettségünket, bűneinket, akkor feloldozását is áldásban közvetíti a pap: „És én feloldozlak téged bűneidről az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében.” Földi életünkben tehát az áldás mindig Isten szeretetét, jóságát, figyelmét fejezi ki számunkra – ő *igent mond* ránk, a személyünkre.

Olyan jó volna, ha Isten nyomába lépve az új polgári évben mi is áldássá tudnánk válni a másik ember számára, úgy is, hogy jót mondunk neki, róla! Amikor találkozunk valakivel, mindig nagy a kísértés, hogy a lehúzó erőnek engedve kiöntsük rá szívünk keserűségét, mérgét. Sőt, ha egy harmadik, távol lévő ember kerül szóba, egy-kettőre hatalmába kerít bennünket a pletykálgatás, a kibeszélés, és legtöbbször észre sem vesszük, hogy a gyűlölködés magvait ültetjük el egymásban.

Hogyan tudunk ezen változtatni a gyakorlatban? Ha kísérletet te-

szünk arra, hogy meghallgassuk a másikat, ne vágjunk a szavába, ne kalandozzunk el, miközben beszél, s utána egymásnak, illetve a távol lévő emberekről jól mondunk, máris változni kezd a világ bennünk és körülöttünk. Hiszem, hogy ez jótékonyan visszahat ránk, jobb lesz tőle a közérzetünk, s miközben közelebb lépünk egymáshoz, Isten felé is teszünk egy lépést.

A héber hagyomány úgy tartja, hogy az áldás szó a *térd(elés)* szóból ered. Azaz, amikor Isten áldását közvetítik, arra kéri a Mindenhatót, hogy térdeljen le, kucorodjon oda az emberhez, egészen közel. Hiszem, hogy Isten nemcsak közel jön hozzánk életünk minden napján, minden percében, hanem Jézus Krisztusban egészen itt van közöttünk. Nem hagy el bennünket, az Eucharisztia révén táplál minket, vándorlásunk társa lett.

Miközben hálátel szívvel fordulunk Isten felé, megköszönve az óvét, és a jövőbe tekintve áldását kérjük életünkre, családjunkra, jó, ha figyelünk arra, hogy ő sohasem tagad meg minket, csak mi válunk hűtlenné hozzá. Ahogy Szent Ágoston írja: Isten mindig arra szomjazik, hogy szomjazzunk rá. Ő mindig jót mond rólunk, szeret bennünket. Csak rajtunk áll, hogy ezt befogadva válaszolunk-e szeretetére, és emberi küldetésünket elfogadva mi is hasonlóan fordulunk-e felebarátainkhoz.

Kuzmányi István
igazgató-főszerkesztő

A BIBLIA ÜZENETE

Elérkezett az idők teljessége

Gal 4,4–7

„Amikor érkezett az idők teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született” – így kezdődik a szentlecke újév napján. Az idők teljessége kifejezés a Bibliában leginkább arra utal, hogy Isten beváltja ígérétét, teljessé teszi azt, amit megkezdett. Az ember vágyakozik arra, hogy az ígélet megvalósuljon, nem is igen tud mást tenni, mint helyet készíteni, üressé tenni a szívét, üresen hagyni a naptár néhány oldalát, aztán várni, mit is ír be oda a Jóisten. Az „idők teljessége” persze az üdvösség nagy eseményeire, a világ sorsára és benne az Istenre várakozók történetére utal. Itt nem valami csip-csup csodáról lesz szó, hanem olyasmiről, ami megrendíti és meghatározza az egész emberiség sorsát.

Ilyennek mutatja Pál apostol a Fiú születését, Jézusét, aki egyszerre Isten Fia, s ugyanakkor „asszonytól születik”, vagyis ember, mint mi. A hittanóránkról ismert „valóságos Isten és valóságos ember” kifejezés ezt a teljességet állítja Jézusról. A mi tapasztalatunkban a véges, emberi világ és az ideális, teljes, végtelen és tökéletes isteni világ, illetve gyakran egészen elkülönülten jelenik meg – ha egyáltalán foglalkozunk vele. A mindennapi életünkben nagyon is ott van a vágy és a valóság, a célok és a ténylegesen elért eredmények kettőssége, s talán ezekben tapasztalunk valamit abból a feszültségből is, ami az egész emberiségre vetítve a teremtmény és a Teremtő között vagy éppen a hivatásunk és a valóság életünk között fennáll.

Isten azonban éppen azért küldte el Fiát, éppen azért engedte és akarta, hogy magába

foglalja ennek a két világnak a „teljességét”, hogy ő lehessen a közvetítő. Hogy a két teljességből az egyértelmű többlet, amely Isten oldalán mutatkozik, betölthesse a hiányt a mérleg másik, emberi oldalán, szeretetével pedig alapot adjon a belső békére és kiengesztelődésre. Krisztus teljességéből részesültünk (vö. Jn 1,16), mégpedig nem valami kegyelmi „cso-mag” vagy „infúzió” formájában, hanem a vele való kapcsolat révén, amely a hitben és a szentségekben, a Szentlélek által megvalósul. A lecke éppen ezzel folytatódik: Atyának, „Abbának” szólítjuk Istent a Szentlélek által. Így szaladunk neki az új időknek, így kezdjük az új évet. Mintha egy apa a vállunkra tenné a kezét, kissé meg is szoritana, s aztán minket is küldene az új esztendő kihívásai, küzdelmei, lehetőségei és örömei közé...

Vajon ez a „két teljesség” úgy is találkozik egymással Krisztusban, a Fiúban, hogy Isten jobban ismeri az emberlétet, amióta emberként világra született? Vajon Isten is gazdagodik azáltal, hogy emberré lesz? A zsidókhöz írt levél mindenestre tud arról, hogy a Fiú „a szenvedésből tanult engedelmisséget” (Zsid 5,8). Egyfelől Isten mindent tud, teljességéhez mi nem adhatunk hozzá. Másfelől el kell ismerni, sőt, jó is arra gondolni, hogy mi, emberek úgy találjuk értékesnek önmagunkat, ha egy kapcsolatban mi is adhatunk valamit. Ha más nem, legalább a befogadás készségét, az írásmot elején már említett ürességet.

Martos Levente Balázs

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (105.)

Görögkatolikus Egyházunk figyelme nemcsak január 1-jén fordul Nagy Szent Bazil atya (330 – 379. január 1.) felé. Ugyanis az esztendő folyamán tíz alkalommal a róla elnevezett liturgiát végezzük. Hívjuk ezt egyszerűen Bazil-liturgiának is, bár biztos, hogy a szövegét nem teljes terjedelmében köszönhetjük neki. A liturgiátörténészek csak négy benne lévő, terjedelmes imádságról állítják biztosan, hogy azoknak ő volt a szerzője. Ez azonban a legkisebb mértékben sem csökkenti az értékét. Már csak azért sem, mert az év első napján (meny-nyei születésnapján), húsvét, karácsony és vízkereszt vigíliáján, nagycsütörtökön és a nagyböjt öt vasárnapján ezt a liturgiát végezzük.

A Bazil-liturgia szerkezetében a legkisebb mértékben sem tér el az Aranyszájú-liturgiától. Ha kívülállólként szemléljük, csak terjedelmi különbséget látunk a kettő között. Bensőleg pedig csak az említett négy papi imádság az, ami a Bazil-liturgia sajátja. Érdemes sorra venni azokat a különbségeket, amelyek a két liturgia között láthatók és tapasztalhatók.

Elsőként említhetjük az éneklési módot, illetve a dallamot. A szertartáson részt vevő egyszerű hívők csak ebből vehetik észre, hogy a templomban Bazil-liturgia végzése folyik. Ugyanis az anafora (a római katolikus rítusban ez a misekánonnak felel meg) kezdetéig semmi különbség nem tapasztalható. A Szent, szent éneket viszont már hosszabban, elnyújtottabban, dallamosabban énekeltük, a Bazil-liturgiára jellemző dallamon. Ugyanez érvényes az átváltoztatás utáni Téged ének-lünk himnuszra is. A megemlékezések folyamán pedig a Valóban méltó Istenszülő-éneket a

Bazil-liturgiában legtöbbször a Tebenned örven-dez himnusz helyettesíti. (Nagycsütörtökön és nagyszombaton más, saját ének kerül ennek a helyére.) Tehát ezek az énekek, illetve a dallamaik azok a nagyon feltűnő különbségek, amelyekből észre lehet venni, hogy Bazil-liturgiát végzünk.

Ehhez járul még hozzá, hogy a pap az átváltoztatáskor a kenyér és a bor fölött énekelt alapítási szavakat ezzel kezdi: „szent tanítványainak és apostolainak adá, mondván: vegyétek (...) igyatok (...)”. S ilyenkor a nép Ámen éneke is hosszabb és dallamosabb, a Bazil-liturgiára jellemzően.

Azért kell ilyen módon énekelni, mert a közben elmondott csöndes papi imák is lényegesen hosszabbak, mint az Aranyszájú-liturgiában. Különösen érvényes ez az anaforára. Ebben a pap visszamegy a teremts kezdetéig, felidézi az üdvörténet nagy eseményeit, részletesen szól a megtestesülésről, a megváltásról, a mennybemenetelről. Az átváltoztatás után a megemlékezéseket és említéseket is sokkal részletesebben hozza Szent Bazil. Belefoglalja az Egyház lelki, szellemi, karitatív tevékenységét is. Ez utóbbi nála különösen jelentős, hiszen korában, a 4. században igen kiterjedt szociális tevékenységet fejtett ki (az első kórház megalapításától kezdve a népkonyha létesítésén át a hajléktalanokról való gondoskodásig).

Utolsó mozzanat, hogy az elbocsátó imádságban Nagy Szent Bazilt, a kappadókiai Cezárea püspökét említjük Aranyszájú Szent János helyett.

Ivancsó István

LITURGIA

Az Eucharisztia ünneplése (148.)

Az úrnapi zsolozsma olvasmányos ima-órájának első zsolttára a huszonharmadik. A zsolttárt keretező antifóna: „Mondjátok a meghívottaknak, hogy a lakomát előkészítetem, gyertek a menyegzőre, alleluja!” (vö. Mt 22,4). A választott népnek talán a perzsa uralom alatt keletkezett bizaloméneke az Urat a népek pásztoraként tiszteli. A pásztor címet a királyra is alkalmazza (vö. Zsolt 79,13; 95,7; Iz 40,1). A zsolttáros arra vágyakozik, hogy visszatérhessen Jeruzsálembe, és az Úr templomából soha ne kelljen távoznia: az idillikus nosztalgia keveredik az elmúlt életesemények és a jelen valóságával. Irodalmi szempontból a zsolttáros alkalmazza az allegória és a szimbolika költői fogásait. A szerző kifinomult irodalmi stílusát messze felülmúlja az, hogy alig hat versben képes összefoglalni istenképét.

Nyájával vándorló pásztorként tereli bárányait és juhait az Úr. Kemény fából készült botjával elzavarja a nyáját támadó vadállatokat (vö. 1Sám 17,43), s a kampós bottal visszatereli az éppen elszakadni készülő vagy gondozásra szoruló egyedet. Míg a botok a biztos védelmet és a gondoskodást jelképezik, addig a jóság és az irgalom a pásztor személyes hozzáállását jelenítik meg.

A legelő az Istennel való bizalomteljes és bensőséges kapcsolat jelképe. Az Úr nyájával járja be az utat, hogy bizalmába, házába terelje juhait, és ne akarjanak elszakadni onnan. A győztes csatát követően a közel-keleti királyok szoksr adtak lakomákat, amelyeken megvendégeltek mindenkit, kivéve a legyőzötteket, akik az ünnepségen nem ehettek és ihattak.

Ilyen értelemben a zsolttár eucharisztikus-

eszkatológiai jellege kétségtelen, főleg Izajás és a Jelenések könyvének fényében: „Készít majd a Seregek Ura minden népnek ezen a hegyen zsíros lakomát, lakomát színborokból, zsíros, velős falatokból, letisztult színborokból. Ezen a hegyen leveszi a leplet, a leplet, amely minden népre ráborult, és a takarót, amely minden nemzetre ráterült. Az Úr Isten eltávolítja örökre a halált, és letörli a könnyet minden arcról, népe gyalázatát elveszi az egész földről. Bizony, az Úr szólott!” (Iz 25,6–8); „Ekkor megszólalt az egyik vén, és azt kérdezte tőlem: »Kik ezek, akik hosszú fehér ruhába vannak öltözve, és honnan jöttek?» Azt mondtam neki: »Uram, te tudod!» Erre ő azt mondta nekem: »Ezek azok, akik a nagy szorongatásból jöttek, és fehérre mosták ruhájukat a Bárány vérében. Ezért vannak Isten trónja előtt, és éjjel-nappal szolgálnak neki templomában; és aki a trónon ül, fölöttük lakik. Nem éheznek többé és nem szomjaznak, nem éri őket többé a nap, sem bármiféle forráság, mert a királyi széken trónoló Bárány lesz a pásztoruk, az élet vizének forrásához vezeti őket, és Isten letöröl szemükről minden könnyet.«” (Jel 7,17) Az antifóna a zsolttár 5. verse és a Jn 10,3–4 szakasz összekapcsolására készített minket: „Juhait a nevükön szólítja, és kivezeti őket. Miután valamennyi sajátját kiengedi, előttük megy, a juhok pedig követik őt, mert ismerik a hangját.” – Az úrnapi zsolozsma zsolttárában az Úr meghív minket a Bárány eucharisztikus menyegzős lakomájára, hogy nála és benne maradjunk, ő meg bennünk (vö. Jn 1,39; 15,1–11; 1Jn 2,28).

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Alexandriai Szent Makariosz

Január 2.

„Alexandriai” vagy „városi” melléknevét szülővárosáról kapta. A hagyomány szerint kereskedő volt, és már harmincéves is elmúlt, amikor feladva a világi életet megkeresztelkedett, és kivonult a pusztába.

Először a nitríai szerzetesekhez csatlakozott, akik Alexandriától délnyugatra laktak. Később mélyebben benyomult a Líbiai-sivatagba, ahol a remeték a legkeményebb feltételek közepette, egymástól távol, különálló cellákban éltek. Ott töltötte hosszú életének hátralévő részét. Körülbelül 340-ben a remeték papja, később pedig vezetője lett. Egyazon közösségben élt Egyiptomi Szent Makariossal, akivel a történetírások gyakran összekeverik.

Alexandriai Makariosz még az akkori fogalmak szerint is szigorú aszkézisben élt. A róla fennmaradt elbeszélések arról tanúskodnak, hogy egyszerre jellemezte excentrikusság és alázat, heveség és gyöngéd mások felé fordulás.

A legenda szerint egy napon világi ruhát öltött, hogy meglátogassa Szent Pakhomiosz nagy kolostorát a Nílus mellett, Tabennisziben. Novíciusnak jelentkezett, de nem vették fel, mert már idős volt. Ekkor a közösség szeme láttára aszketikus gyakorlatba kezdett, és olyan emberfeletti teljesítményt ért el a

böjtölésben, az éjszakai virrasztásban, a hallgatásban, az imádságban és a munkában, hogy Pakhomiosz – bár kifejezte tiszteletét – kénytelen volt elküldeni. Nem akarta ugyanis kockáztatni, hogy saját tanítványai megfutamodjanak az önmegtartózkodó szerzetesi élet nehézségei elől.

Egy másik történet szerint egyszer hirtelen haragjában két hibázó testvért kizárt a remeteközösségből. Amikor ez Egyiptomi Makariosz fülébe jutott, azt üzenté: „Nem a két testvér van kizárva, hanem Makariosz apát.” A remeteközösség vezetője belátta, hogy túl szigorú volt, és bűnbánattal a közeli mocsárba menekült, ahonnan csak akkor tért vissza, amikor névrokona érte ment. Alázattal fogadta a korholást keménysége miatt, és bocsánatot kért.

Nagy csodatevőként élt az emberek emlékezetében. Megkapta a léleklátás kegyelmét, így tanácsaival, imádságaival és némelykor gyógyító erejével is sokakon tudott segíteni. Makariosz nevéhez fűződik egy szívmengető történet, A vándorló szőlőfürt, amely a lelki élet tanítói körében a lemondás és testvéri szeretet összetartozásának iskolapéldája lett. Egy-szer kapott egy nagyon szép és ízletes szőlőfürtöt. Mivel tudta, hogy önmagát éppen az apróságokban kell megfékeznie, s hogy nagyobb öröm adni, mint kapni, odaadta a szőlőt az egyik testvérnak, aki a vele szomszédos cellában élt. Ez hasonlóképpen gondolkodva szintén elajándékozta. A szőlőfürt egy bejárta az egész remetetelepet, végül az egyik testvér be-zörgetett vele Makarioszhoz. Ő hálaadásra hívta össze a testvéreket, hogy megköszönjék Istennek a közösség egységét.

L. K.

JANUÁR 1., VASÁRNAP – SZŰZ MÁRIA, ISTEN ANYJA (ÚJÉV) FŐÜNNEPE (Álmos, Fruzsina) – Szám 6,22–27 (*Híóják le Izrael fiaira a nevemet, és én megáldom őket!*) – Gal 4,4–7 (*Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük.*) – Lk 2,16–21 (*Megtalálták Máriát, Józsefet és a Kisdedit. El-telt nyolc nap, és a Jézus nevet adták neki.*) – **Énekrend:** Ho 39, EE 641, 415, Ho 35 – EE 54, Ho 18 – EE 519, Ho. 41 – EE 55.

JANUÁR 2., HÉTFŐ – Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely püspökök és egyháztanítók emléknapja (Ábel, Ákos) – 1Jn 2,22–28 – Jn 1,19–28.

JANUÁR 3., KEDD – Jézus Szent Neve emléknapja (Gyöngyvér, Benjámín, Genóva) – 1Jn 2,29–3,6 – Jn 1,29–34 vagy Jézus Szent Nevéről – Fil 2,1–11 – Lk 2,21–24.

JANUÁR 4., SZERDA (Angéla, Titusz, Leóna) – 1Jn 3,7–10 – Jn 1,35–42.

JANUÁR 5., CSÜTÖRTÖK (Simon, Emilia) – 1Jn 3,11–21 – Jn 1,43–51.

JANUÁR 6., PÉNTEK – URUNK MEGJELENÉSE (VÍZKERESZT) FŐÜNNEPE (Gáspár, Menyhért, Boldizsár) – Iz 60,1–6 (*Az Úr dicsősége felragyogott fölöt-ted.*) – Ef 3,2–3a.5–6 (*A Szentlélek kinyilatkozta, hogy a pogányok is társörökösök.*) – Mt 2,1–12 (*Láttuk csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy hódoljunk előtte.*) – **Énekrend:** Ho 43 – EE 523, 415, Ho 43 – EE 59, Ho 44 – EE 525, Ho 41 – EE 55.

JANUÁR 7., SZOMBAT – Penyaforti Szent Rajmund áldozópap emléknapja (Atti-la) – 1Jn 3,22–4,6 – Mt 4,12–17.23–25.

JANUÁR 8., VASÁRNAP – URUNK MEGKERESZTELKEDÉSE (Gyöngy-vér, Szeverin, Szörény) – Iz 42,1–4.6–7 (*Íme, az én szolgám, akiben kedvem telik.*) – ApCsel 10,34–38 (*Az Úr fölken-te őt Szentlélekkel.*) – Mt 3,13–17 (*Amikor Jézus meg-keresztelkedett, látta, hogy leszáll rá a Szentlélek.*) – **Énekrend:** Ho 45 – EE 523, Ho 45 – EE 61, Ho 134 – EE 519, Ho 274 – EE 361.

Kapcsolatban, kegyelemben

Gorove László és Kriszta a házasságról, szerelemről, jegyesoktatásról

(Folytatás az 1. oldalról)

A Szentlélektől ösztönzést kaptunk arra, hogy lelkigyakorlatot tartsunk házaspároknak; 1998 tavaszán volt az első. Később ezek az alkalmak kiegészültek a férfiaknak, illetve nőknek tartott lelkigyakorlattal, a jegyes-lelkigyakorlattal és a házaspároknak szóló wellness-lelkigyakorlattal.

– Hogyan zajlanak ezek?

L.: A berekfürdői házasság-lelki gyakorlatok háromévszakas alkalmak gyerekvigyázással, a wellness-lelkigyakorlat péntek estétől vasárnapig tart wellness-szállodában, gyermekek nélkül. Ez utóbbin viszonylag kevés az előadás, vasárnap mise van és közbenjáró ima. A lelki programok kiegészülnek színházzal, bulival, és sok a kettesben töltött idő. A februári alkalomra eddig 89 pár jelentkezett, de hetvennél kevesebb még soha nem volt. A berekfürdői lelki gyakorlaton 40-45 pár szokott részt venni, a jegyeseknek szólna 20 pár, a női és a férfi-lelki gyakorlaton 40-40 ember. 1998 óta több mint kétszáz lelki gyakorlatot tartottunk. Amikor Horváth Achilles atya lett a plébános az Országúti ferences templomban, megkért bennünket, hogy csináljunk jegyestanfolyamot. Mivel kialakult mögöttünk a Családok Jézusban-közösség, lassan átadtuk nekik és a régebbi résztvevőknek a csoportvezetést, az előadásokat és a tanúságtételeket.

– Harminc évvel ezelőtt, az indulásnál sejtették, hogy ilyen sikerük lesz ezeknek az alkalmaknak?

Kriszta: Ha valami ötletünk volt, és úgy éreztük, hogy Isten arra hív bennünket, megvalósítottuk Lacival, nem sokat gondolkodtunk azon, hogy mi lesz belőle. Megpróbáltuk meg tudni, miért mennek szét a házasságok, és arra jutottunk, hogy általában a kommunikáció az, ami nem működik jól, így arra helyeztük a hangsúlyt.

L.: A házasságunk előtt sokszor próbálkoztunk bibliai vagy imaközösségek vezetésével, de ezek a kezdeményezések mind dugába dőltek. Amikor összeházasodtunk, mindkettőnknek volt megtérésélménye. Megtanultuk, hogy nem törjük a fejünket azon, vajon lesz-e valami az indításainkból, vagy sem. Elkezdtük a jegyesoktatást, és egyszer csak ott állt mögöttünk nyolc-tíz pár, akik azt mondták, hozzunk létre egy közösséget. Jó, legyen! A wellness-lelki gyakorlatról azt gondoltuk, hogy sokba kerül, mégis meghirdettük, és már az elsőre olyan sokan jelentkeztek, hogy le kellett foglalni még egy hétvégét, mert nem férünk el a szállodában.

K.: A wellnesshétfője igazi gyümölcsei közé tartozik, hogy régóta vágyott gyermekek fogannak meg. Olyan is előfordul, hogy évek óta el nem hált házasságokat hálnak el. Sok minden feloldódik at-

tól, ha a testünk kényeztetését összeegyeztetjük a szent programokkal.

L.: A házaspárok egy részére jellemző, hogy a feleség szeretne lelki programon részt venni, a férj azonban nem. Ám ha a feleség azt mondja a párjának, hogy menjünk el egy wellnesshétfőjére, ahol lelki programok is vannak, arra eljön.

– Harminc év alatt változott a mondanivalójuk?

L.: A lényeg nem. A kommunikációt mindig fontosnak tartottuk. Ahhoz, hogy ennek

gyok, annál könnyebben nyúlunk vissza azokhoz a mintákhoz, amik belém rögzültek. Ha mindig ordított velem az apám, amikor hármast hoztam az iskolából, és felnőttként elhatározom, hogy én soha nem fogok ezért kiabálni a gyerekemmel, az elhatározásom pontosan addig tart majd, amíg az első gyerekem az első hármast meg nem hozza, és ugyanúgy fogok viselkedni vele az adott helyzetben, mint annak idején velem az apám. A házastársam azonban figyelmeztethet, amikor elkövetem ezt a hibát, és ez segít a változásban.

rendszeres séta, a közös vacsorázás, hiányzik, hogy meg-
igyunk együtt egy pohár bort, megnézzünk kettesben egy filmet. A házaspárok így idővel kiégnek, eltűnik a szemükből a csillogás, nincs már romantika, ott lógnak rajtuk a gyerekek, és aztán nem tudnak mit kezdeni egymással, amikor újra kettesben maradnak. A heti egy esti randi segít elkerülni ezt.

– Az igazán mély kommunikációval sokszor konfliktust hozunk a felszínre, kimondunk olyan dolgokat, amelyekkel akaratlanul is meg-

társuknak. Pedig mindent el lehet mondani, és együtt kell megoldani a problémát, meg kell találni, mi az, ami hiányzik.

– Vannak olyan esetek, amikor jobb lenne elválni?

K.: Nehéz megválaszolni ezt a kérdést, mert sok múlik azon, hogy a pár hogyan közelíti meg a nehézségeket. Mindent meg lehet oldani, ha megtalálják a helyzet kulcsát. Egy bántalmazóval is megtanulhat valaki együtt élni úgy, hogy páncélt növeszt, és tudja, hogyan kezelje a másikat; akár ez is működhet, főleg akkor, ha a bántalmazó fél is gyógyulni szeretne. Sokszor láttunk már krízisben lévő házasságokat, akik kifejlesztették a maguk stratégiáját. Nem biztos, hogy közös hálószobában kell aludni. Még azt is el tudom fogadni, hogy a házasságok külön lakásban laknak. Krízis esetén sokféle megoldás szóba jöhet, de az biztos, hogy mindig két ember kell hozzá. Amivel többször találkozunk, az a szavakkal való bántalmazás, a megalázás – ez kifelé nem látszik. Egy terápia segíthet kapcsolati krízis esetén, de a kérdés ilyenkor is az, mennyire hajlandó a két fél változtatni. Ha valaki nem szívvel csinálja végig a terápiát, úgy annak nem lesz gyümölcse.

– Hogyan tud az ember szabadon dönteni, és miként maradhat biztos a döntésében egy életen át?

K.: Az önismeret nagyon fontos. Van egy könyv, aminek az a címe, *Szeresd önmagad, és mindegy, kivel élsz*. Szerintem nagyon sok igazság van ebben. Ha van önbizalmam, és tudom, ki vagyok, akkor meg tudom határozni, mi jó nekem, mit szeretnék. A lelki gyakorlatokon el szoktam mesélni Laci április elsejei tréfáját, amivel jól rám ijesztett annak idején. Kamaszkoromban írtam egy listát, amelyben az első helyen szerepelt, hogy nem megyek hozzá dohányoshoz. Lacival ezt meg is beszéltem a kapcsolatunk elején. Néhány éve már együtt voltunk, amikor Laci egyszer csak megjelent pipával a kezében. Csak néztem, mi a fene. Ő meg arról kezdett beszélni, mennyire jó pipázni, milyen finom illata van a dohányynak. A randi után egész éjjel azon órlódtam, hogy most mit csináljak. Végül úgy döntöttem, hogy szakítok vele. Másnap reggel aztán közölte, hogy az egész csak április elsejei tréfa volt!

– A házassággal kapcsolatban az ember belső döntést hoz, vagy épít arra, amit a szülei, a barátai mondanak?

K.: A mi esetünkben nem volt meg a külső megerősítés. A hozzátartozóink általában nem értették, miért vagyunk együtt. A szüleink is megbeszéltek, hogy a gyerekeik nem könnyű esetek. Szembe lehet menni a környezetünkben élők véleményével, ugyanakkor érdemes szem előtt tartani,

ni, hogy egy kívülálló sokszor több mindent lát, mint az, aki benne van a kapcsolatban.

L.: Előfordult, hogy a jegyeseken látszott, ebből bántalmazó kapcsolat lesz, és megkérdeztük tőlük, biztosan ezt akarják-e.

K.: A jegyesfelkészítés során elfogulatlanul állunk a résztvevőkhöz, nem vagyunk pszichológusok, de barátok sem. Szoktunk négy szemközti beszélgetést ajánlani, ahol fel tesszük a kérdéseinket, és igyekszünk meg tudni, valóban jól érzik-e magukat a kapcsolatban. Olyat is látunk, hogy szerencsésen végződik a történet, és a házasságkötés után jó irányt vesz a kapcsolat. Hogy két ember mit hoz ki egymásból, azt nem nagyon lehet előre megjósolni.

L.: A házasság szentsége hatással van a házasságokra. Nem egy olyan párt ismerünk, akik nagyon boldog házasságban élnek, pedig a jegyesfelkészítés során voltak kétségeink a kapcsolatuk jövőjét illetően.

– Jobb, ha nem köti össze az életét két olyan ember, akik valamilyen szempontból nagyon különböznek? Házasodjon-e például az a pár, amelynek az egyik tagja hívő, a másik nem, az egyik ilyen társadalmi rétegből való, a másik meg olyanból? Vagy bárki bárkivel összeházazodhat?

L.: Amikor a hentes feleségül veszi a professzor aszszonyt, aki ráadásul vegetáriánus, az nem egy egyszerű helyzet, de nem állíthatjuk, hogy ebből nem lehet jó házasság.

K.: Szoktunk figyelni arra, hogy a kapcsolatokban megtaláljuk, mi az a közös pont, amihez mindig vissza tudnak nyúlni a pár tagjai. Nagy különbségek esetén ezt nem könnyű megtalálni.

L.: Eszembe jutott egy házasság. Külföldön egy magyar fiú megismerkedett egy lengyel lánnyal. A közös nyelvük az angol volt. Több mint húsz éve élnek boldog házasságban, de tettek is érte: megtanulták egymás nyelvét, és komolyan vették a hetenkénti közösen eltöltött estéket.

– A szentségi házasság életre szóló biztonságérzetet, összetartozás-élményt ad. De mit tehetünk azért, hogy ez ne csak illúzió legyen, hanem valóság? Az életre szóló elköteleződéstől akár el is lustulhat az ember, és megfeledezhet arról, hogy a házassága jövője rajta is múlik.

K.: Állandóan oda kell figyelni a másikra. A kegyelem akkor lesz aktív, ha élek vele, ha használom. A házasság kegyelme is akkor bontakozik ki, ha merítek belőle.

L.: Meggyőződésünk, hogy minden azon múlik, együtt töltenek-e a házasságuk hetente egy estét. Amikor egy házasságban probléma van, mindig kiderül, hogy ezek az együttlétek elmaradtak.

Vámossy Erzsébet
Fotó: Lambert Attila (archív)

Legfontosabb az igazságkeresés

Beszélgetés Barna Gáborral, a Szent István Tudományos Akadémia főtitkárával

„A tudomány művelésében nincs különbség hívő és hitetlen tudós között, hiszen a kutatás protokollját mindenkinek be kell tartania. Az értelmezésben, különösen a társadalom- és bölcséleti tudományok esetében azonban már lehet eltérés. Nekünk a trendektől, divatoktól függetlenül kell tevékenykedniünk” – vallja Barna Gábor, a Szent István Tudományos Akadémia főtitkára. A tudományos társaság múltjáról és jelenéről kérdeztük.

– A Szent István Akadémia több mint száz évvel ezelőtt alakult. Mit emelne ki a történetéből?

– Az akadémia az I. világháború derekán, 1915–1916-ban jött létre. Alapját a Szent István Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya adta. A cél egy olyan katolikus tudós társulat létrehozása volt, amely felépítésében a Magyar Tudományos Akadémiához (MTA) hasonló. Az ötletet Csernoch János hercegprímás is támogatta, sőt Eötvös Loránd is, aki számos hasznos gyakorlati tanáccsal segítette az alapítást, és később az akadémia tiszteleti tagja lett. Az első elnök pedig Giesswein Sándor, a 20. század egyik legnagyobb, nemzetközileg is elismert, sokoldalú szaktudósa, a keresztény szociális gondolat egyik apostola, nem mellesleg nagy pacifista. Rendkívüli tehetségét mutatja, hogy számtalan nyelven beszélt, több tudományterületet művelt igen magas szinten. Mivel részt vett a polgári forradalom eseményeiben, ezért az akadémia tagsága megvonta tőle a bizalmát. Ekkor Apponyi Albertet választották meg elnöknek. A Szent István Akadémia virágkora ekkor kezdődött, és egészen a II. világháborúig tartott.

– A háború után hatalomra jutott kommunisták hogyan viszonyultak a tudós társulathoz?

– A kommunista hatalom először nem szüntette meg az akadémiát a többi egyesülettel együtt, ám 1952-ben az Állami Egyházügyi Hivatal felszólította az akadémia akkori vezetését, hogy a társaság oszlassa fel magát. Erre azonban az akadémia alapszabálya nem adott lehetőséget. A rendszerváltás utáni szervezők erre alapozták azt az elhatározást, hogy folytatják az akadémiai munkát. Az újjáalakulásban Stirling Jánosnak és Horvát Adolf Olivér ciszterci szerzetesnek volt kiemelkedő szerepe. Az utóbbi a régi szervezetnek is tagja volt, így személye egyfajta kapcsolatot, folytonosságot jelentett a két időszak között. A kezdeményezést támogatta Paskai László bíboros, esztergomi érsek is. Ez a tényező azért is fontos, mert a hagyomány szerint a primás volt az akadémia fővédője, sokszor elnöke is. Stirling János több katolikus tudóst megkeresett, s közülük jó néhányan tagjai is lettek az akadémiának. Ebben az időben ugyanakkor még nem voltak osztályai a szervezetnek.

Az alapítás centenáriuma emlékülésén az egyházi egyetemek, az MTA és a Magyar Művészeti Akadémia is képviseltette magát. Ettől kezdve érzékelhető, hogy a Szent István Tudományos

Akadémia kilépett a nyilvánosság elé. Ma már az akadémia a székfoglalók mellett saját szervezésű konferenciákat tart, és társrendezőként közreműködik tudományos tanácskozások létrehívásában. 2021-ben, Bakócz Tamás halálának ötszázadik évfordulóján konferenciát rendeztünk, a *Dante 700* elnevezésű megemlékezésnek pedig társrendezői voltunk. Az utóbbival kapcsolatban azt is érdemes megjegyezni, hogy száz évvel ezelőtt az akadémia fő rendezője volt a *Dante 600* ünnepségnek. Az Aranybulla 800. évfordulója alkalmából 2022-ben a szegedi konferenciának voltunk társrendezői, e tanácskozás előadói azt vizsgálták, hogyan illeszkedett a királyi okirat a korabeli európai „alkotmányokhoz”. A domonkos rend közel-múltban megrendezett évfor-

nagy feladatot vállalt magára az új alapszabályt – még professzorként – elkészítő Erdő Péter bíboros, primás. Tagjaink között tudhattuk az elmúlt években elhunytak közül Mádl Ferencet, Zlinszky Jánost, Csapodi Csabát, Ványó Lászlót, Erdélyi Zsuzsannát, Lábady Tamást és

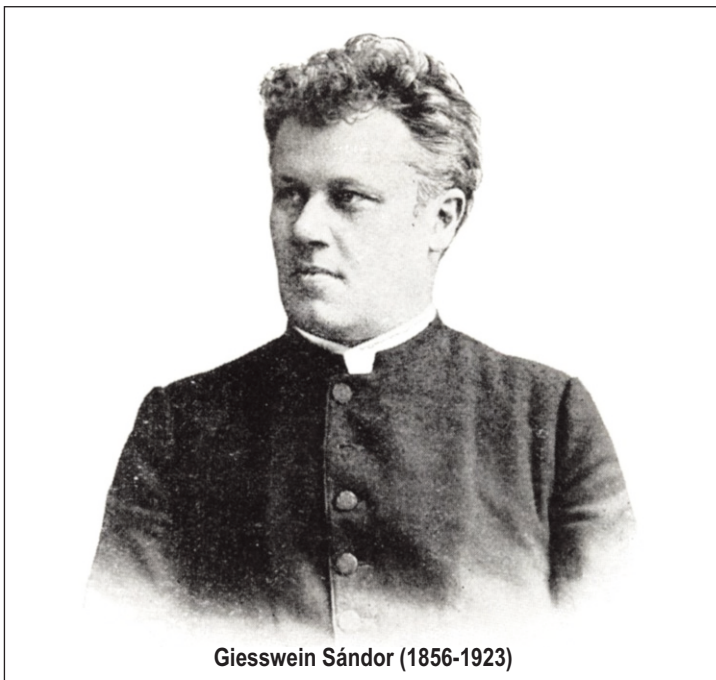
nelem- és néprajztudományi, nyelvészeti, irodalmi és művészettörténeti, élettudományi és természettudományi osztály működik. Napjainkban az egyes osztályok is rendeznek már önálló programokat. Tagjaink tudományos szervezeteket is működtetnek, Rojkovich Bernadette főorvos asszony

vén minél jobban szolgálhasuk embertársainkat. A kereszténység kulturális jelentősége elvitathatatlan. Amit az irodalom, a zene, az építészet, az ábrázoló művészetek területén a művészek létrehoztak, az keresztény magyar és európai identitásunk, örökségünk meghatározó része. Az is a fe-

korunk divatos felfogásának a célja, hiszen a hagyományától megfosztott egyén sokkal jobban manipulálható. Az akadémia ezért a hitbéli, a kulturális és a társadalmi gyökereket is szeretné megerősíteni. A család mellett az a kisközösség is fontos, ahol felnőttünk. Ma már meglazultak ezek a kötelékek, ám korábban a szülőhely szent volt, nem véletlenül. A nemzethez, a magyarsághoz való kötődést is erősíteni, szolgálni szeretnénk.

– Már az akadémia megalakulásánál is felmerült annak a cáfolata, hogy a kereszténység és a modern tudományosság között ellentmondás feszül. Milyen szerepe van ma a kereszténységnek a tudomány területén?

– Freund Tamás mondta egy interjúban, hogy a hit és a tudomány között nincs ellentmondás, hiszen kiegészítik egymást. Még a magukat ateistának valló tudósok is hisznek valamiben. A keresztény hívő ember felfogása szerint Isten oltotta bele a teremtésbe a természeti törvényeket.

Giesswein Sándor (1856-1923)

dulós eseményeibe is bekapcsolódtunk. E konferenciákon több tagtársunk is előadást tartott.

– Kik lehetnek az akadémia tagjai?

– Kizárólag római katolikusok, akik a Katolikus Egyház tanítását elfogadják. Természetesen a nemzetközileg jegyzett tudományos munkásság, valamint legalább a doktori fokozat is szükséges a tagsághoz. Emellett az is fontos, hogy a tagok tevékeny szerepet vállaljanak az Egyház apostoli küldetésében.

– Kit emelne ki az egykori, és kiket a mai tagok közül?

– A múltból Giesswein Sándor mellett a történész Fraknói Vilmost, aki végrendeletileg az akadémiára hagyta a vagyonát; hosszú éveken keresztül ebből fedezték az úgynevezett Fraknói-nagyjutalmat. Földrajztudósként tagunk volt Teleki Pál és a meteorológus Réthly Antal is, aki a Szent István Társulatban szintén fontos szerepet játszott. Az 1999-es megújulásban

még számos tudóst. Rendes tagunk Freund Tamás Széchenyi-díjas neurobiológus, az MTA elnöke; Kollár László Széchenyi-díjas építőmérnök, az MTA főtitkára; Vizi E. Szilveszter korábbi akadémiai elnök, Andrásfalvy Bertalan, Réthelyi Miklós, Sótornyai Péter, Pál József, Kuminetz Géza, Visy Zsolt, Náray-Szabó Gábor, Kellermayer Miklós, Győry Kálmán és még annyi más jeles tudós.

– Milyen kapcsolata van e tudós társaságnak a Magyar Tudományos Akadémiával?

– Párhuzamos létezésről beszélhetünk, hiszen nagyon sok a közös tagunk. A tudományos élet legkiválóbbjait tudhatjuk a tagjaink sorában.

– Hogyan épül fel a szervezet, és milyen tevékenységet végez?

– A háború előtt négy osztálya volt az akadémiának, most hat osztály fogja össze a tagok munkáját. Hittudományi és filozófiai osztály csak nálunk van, mellette jog- és társadalomtudományi, törté-

irányítja például a Magyar Bioetikai Társaságot. Munkánkat segíti a Szent István Társulat, igen fontos támogatónk a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, és együttműködünk a Széchenyi Társasággal is.

– Giesswein Sándor így fogalmazta meg az akadémia alapelvét: „Ami igazán katolikus, azaz egyetemes akar lenni, annak nem szétválasztó, hanem egyesítő, egybekapcsoló energiát kell kifejtenie.” Ön miben látja az akadémia küldetését?

– A legfontosabb az igazságkeresés, amelynek irányait a keresztény tanítás határozza meg. A már említett bioetikai társaság az élet védelmét helyezte működésének középpontjába, hiszen ez az Egyház tanításában is kiemelt helyen szerepel. De a teremtet világ védelme, az elesettek szolgálata is rendkívül fontos. A Katolikus Karitászt határon túli misszióját egy másik tagtársunk, Vojcek László főorvos vezeti. A társadalom működésének megismerése számunkra nem öncélú tevékenység, arra irányul, hogy ennek ré-

ladatunk, hogy ezt tudományosan vizsgáljuk, és eredményeinket közreadjuk.

– Napjainkban azt látjuk, hogy Európa meg akar feledkezni keresztény örökségéről. Emellett a divatos ideológia szerint a tudomány eredményei is csak akkor elfogadhatók, ha egy irányba mutatnak.

– A tudomány művelésében nincs különbség hívő és hitetlen tudós között, hiszen a kutatás protokollját mindenkinek be kell tartania. Az értelmezésben, különösen a társadalom- és bölcséleti tudományok esetében azonban már lehet eltérés. Nekünk a trendektől, divatoktól függetlenül kell tevékenykedniünk, már csak azért is, mert szerintem sokan kíváncsiak egy keresztény felfogáson nyugvó tudományművelés eredményeire, még a fiatalok közül is. Úgy látom, sok középiskolás és egyetemista nyitott arra, hogy megismerje a szellemi gyökereit. Felismerik, hogy ezek hiányában csak magányos, önmagukba zárt emberek lehetünk. Persze tudjuk, hogy valójában pont ez

A nagy kérdésekre – mint a világ eredete, küldetése, célja és a létezés – kizárólag a hit világában kapjuk meg a választ.

– Milyen kiadványai vannak az akadémiának?

– Három kiadványsorozatunk közül az egyik az évkönyv, amely a *Szent István Akadémia értekezései* című korábbi sorozat nyomdokaiba szeretne lépni. Ez az akadémia működéséről számol be. Emellett konferenciák anyagait, valamint más tanulmányokat is megjelentetünk. A budapesti 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus rendezvényeihez csatlakozva előadássorozatot tartottunk az Eucharisztia tiszteletéről, az itt elhangzott beszédek anyagát is publikáltuk. Egy harmadik sorozatunkban az akadémia székfoglaló előadásait olvashatják az érdeklődők. Honlapunk is megújulóban van, s azt is szeretnénk, hogy székfoglaló előadásainkat az új évtől online is figyelemmel kísérhessék vidéken élő vagy idősebb tagjaink.

Baranyai Béla
Fotó: Merényi Zita

Túl az álspirituális buzgalmon és az üzleti szemléleten

Zarándokútikönyv-sorozat indult

Nagy fába vágtuk a fejszénket a könyvkiadás területén. Zarándokútikönyv-sorozatot indítottunk a Via Sacra utazási irodával, melynek első gyűjteményét, vagyis kötetét – ami Lourdes-ba kalauzsol el, december 15-én Budapesten, az Avilai Nagy Szent Teréz-plébánia hittantermében mutattuk be. A kötet a Magyar Kurír kiadásában, az Új Ember Kiadványok sorában jelent meg.

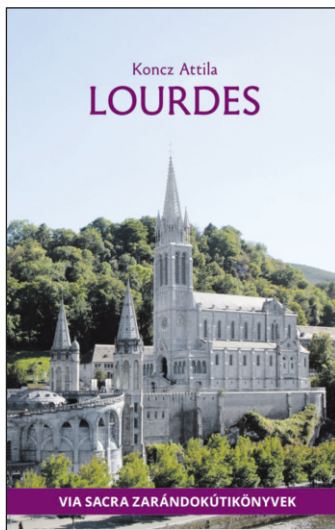
A kiadó nevében Kuzmányi István igazgató-főszerkesztő köszöntötte a megjelenteket a könyvbemutatón. Elmondta, a régiek úgy tartották: amantis est cognoscere, vagyis a szerető ember sajátja, hogy ismer. Azaz a Jóisten teremtesünkör a szívünkbe ültette a vágyat, hogy megismerjünk, és így lépünk közelebb hozzá és egymáshoz. Ezen az úton segítenek bennünket a zarándoklatok.

A kötet mindazoknak szól, akik már jártak Lourdes-ban, vagy tervezik, vagy a kiadvány lapjain keresztül lélekben elutaznának oda.

A kiadó vezetője két szempontot hangsúlyozott. Egyfelől a könyv Koncz Attila írásával azt a sort gazdagítja, amikor magyar szerző magyar közönségnek ír útikönyvet, ami az utóbbi évtizedben alig vagy egyáltalán nem jellemző a hazai könyvkiadásban. Másfelől a kötet kiadásánál nemcsak arra figyeltek, hogy magas minőséget adjanak át szövegben, képben és nyomdai kivitelezésben, hanem arra is, hogy a könyvpiacra megfizethető árú legyen a kötet. A bemutatott zarándokútikönyv pont fele annyiba kerül, mint amit a hasonló könyvek esetén megszokhattunk.

Budai András, a Via Sacra utazási iroda vezetője köszöntőjében megosztotta a jelenlévőkkel a sorozat keletkezésének történetét. 2018 őszén Rómában jártak egy zarándoklaton, amelynek lelki vezetője Török Csaba volt. Akkor vetette fel Budai András a zarándokútikönyv-sorozat elindításának ötletét. Török Csaba helyeselte az ötletet, de az évek folyamán a kivitelezésben csak a tartalomjegyzékek szintjéig jutottak el. Tavaly év végén kereste meg a Magyar Kurír igazgatóját az ötlettel,

aki nyitott volt rá. Idén év elején egy kávé mellett hárman elindították a megvalósítást. A nyár folyamán a könyv tördelőszerkesztője, Fábíán Attila a helyszínre utazott, és végigfótozta a várost; többségében e munka legszebb képei díszítik a kötetet. Budai András végül hangsúlyozta, hogy Lourdes a sorozat első kötetét, amit az új

évben továbbiak fognak következni. Meglepetésként egy meghívást is közlött: a könyv szerzője, Koncz Attila idegenvezetésével és Kuzmányi István lelki vezetésével 2023. április 28. és május 1. között menjünk el együtt Lourdes-ba.

A zarándoklat nem pusztán egy kegyességi gyakorlat, hanem annál jóval több. Az egész emberi élet, az Egyház történetének szimbóluma.

Utazni lehet egyedül is, de zarándokolni csak közösségben – amikor mindenkinek helye van, azoknak is, akikkel nehezebb együtt lenni. Ebből születik meg az a lelki tapasztalat, ami mindenkinek személyesen szól.

A szerző bízik benne, hogy a kötet segít abban, hogy a za-

rándoklat személyes élménnyé váljon.

A Lourdes-kötetet Baranyai Béla, az Új Ember Kiadványokért felelős vezető szerkesztő mutatta be. A könyvhöz Berta Tibor katolikus tábori püspök írt ajánlást, nem véletlenül, hiszen a lourdes-i katonai zarándoklatokon most már sok évtizede részt vesznek a magyar katonák is. A kötet létrejöttében Koncz Attila író mellett Koditek Bernadett olvasószerkesztő, Kállay Sarolta korrektor és Fábíán Attila tördelő működött közre.

A kötet első fejezete Lourdes városának fekvéséről, történelméről szól. Ha a zarándoklatokhoz az úti cél oldaláról közelítünk, azt láthatjuk, hogy a katolikus keresztények számára a Szentföld, Róma és

Santiago de Compostela különös jelentőséggel bírnak. Negyedikként Szűz Mária kegyhelyeit kell megemlítenünk, ide számtalan célállomás tartozik. Bár szerte a világon, Európában és Magyarországon is sok Mária-kegyhelyet találunk, Fatima mellett Lourdes mindenképpen kiemelkedik közülük. Utóbbi azért is más, mint a többi, mert itt az emberi nyomorúság, elesettség és megtörttség különös esszenciájával is találkozhatunk.

Az Olvasó egy zarándokútikönyvet vehet a kezébe. Az, hogy zarándokoknak írták, abból is látszik, hogy minden sorát áthatja az őszinte hit. Emellett természetesen a témák kiválasztásában is fontos szempont volt, hogy zarándokok fogják forgatni a kötetet.

A második fejezetben Szent Bernadett életével, családjával ismerkedhetünk meg, szó esik az 1858. február 11. és július 16. között történt jelenésekről is. A szerző ír a szeplőtelen fogantatás dogmájáról, kifejti a víz szimbolikáját is, hiszen e kettő megértése elválaszthatatlan Lourdes-től. A kötet végén keresztúti ájtatosságot és más imádságokat is találunk.

A kötet külön értéke, hogy a helyszínen való eligazodásban nemcsak az áttekintő térkép segíti az olvasót, hanem a részletes leírások és a fotók is, a képek kiválogatásánál ugyanis fontos szempont volt a látnivalók beazonosításának megkönnyítése. A szentély körzetének ismertetése mellett Lourdes egyéb érdekességeinek, a környék természeti látnivalóinak és a közeli településeknek rövid bemutatását is megtaláljuk. Emellett gyakorlati tanácsokkal is segíti a kötet a zarándokot – hangsúlyozta Baranyai Béla.

Török Csaba mint katolikus pap és számtalan zarándoklat lelki vezetője a zarándoklat spiritualitásáról beszélt a könyvbemutatón. Már az elején leszögezte, hogy bizonyos értelemben antispirituális lesz a válasza a téma felvetésre. Véleménye szerint két szélsőséges álláspont van. Az egyik az álspirituális túlbuzgalom: napi 24 órán át tartó imádkozás az egész út, amihez az egyes kegyességi gyakorlatok, imádságok, szentmisék is csupán eszközök. A másik véglet: a napjainkra elfogadottá vált vallási turizmus, amikor látszólag mindent megmutatnak (épített örökség stb.), de a lényeg az üzleti tevékenység, valódi spirituális tartalomnak nincs helye, csak a felszín érik el, mindazt, ami piacosítható. A helyes válasz, mint legtöbbször a katolikus életben, nem a vagy-vagy.

Török Csaba visszaemlékezett a római Német-Magyar Kollégiumban végzett tanulmányainak idejére, amikor a kimeríthetetlen itáliai helyszíneket a „három K” jelszó alapján fedezte fel: a német Kirche-Kultur-Küche, vagyis a templom-kultúra-konyha hármasa mentén. Ezt a módszert tartja ma is jónak, hiszen a lelki tartalmak mellett a helyi természeti és épített értékek, valamint a gasztronómia megismerése ugyanannyira fontos. Nem szabad egyiket a másik rovására elhagyni. A szentföldi utak során is sokszor megtapasztalta, hogy Jézus Krisztust mint valóságos Istent és mint valóságos embert is meg kell ismernünk. Ezért nem mellékes, hogy ő hová született, hol járt (természeti környezet), mit evett, hogyan öltözködött. Mindez kell ahhoz, hogy a helyszínen ezeket jeleként megismerjük, és így tárul fel a valóság, az élet teljessége. Esetleg nem is a legszentebb, legismertebb helyek egyikén, hanem ahol nem is számítunk rá, egy korábban jelentéktelennek tűnő élményben érintődik meg mindezek együttes hatására a

szívünk. Ezért sem mindegy, hogy a Szűzanya hol jelent meg, melyik országban, milyen társadalmi-történelmi környezetben. Mindez a látókok spiritualitását is befolyásolta.

A zarándoklat során a részek megismerése által juthatunk el az egészhez, így leszünk képesek arra, hogy megváltozzunk, jobbak legyünk – hangsúlyozta Török Csaba.

Végül a kötethez előszót, ajánlót írt Berta Tibor tábori püspök szolt a jelenlévőkhez. 1994-től – a covidjárvány miatt kimaradt két év kivételével – évente járt Lourdes-ban, minden esetben mint katonai zarándoklatok szervezője, vezetője. Mindig megéri a hely, de tudja, hogy alapvetően másokért van kint, ezért egyszer szeretne egyedül, egyszerű zarándokként is eljutni Lourdes-ba.

A fényekben, a víz tisztaságában és a szépségben, ami megjelent mindig Bernadett arcán, amikor a „Hölgygel” találkozott, az örök Szépség tükröződik, amivel keveset foglalkozunk.

Mária ezen a kegyhelyen is a Fiára mutat, hiszen amikor azt kéri, hogy a helyszínen építsenek templomot, azt nem saját magáért kéri, hanem hogy ott be tudják mutatni a legszentebb áldozatot, a szentmisét, amelyben Isten szeretete mindennap kézzel foghatóvá válik. Ezért érdemes eljutni Lourdes-ba: hogy ott megtapasztaljuk Isten szépségét, jóságát, emberszeretetét, irgalmát. A könyvbemutató dedikációval ért véget.

(Lourdes című kiadványunk megrendelhető az Új Ember online könyvtárházban és december 9-től megvásárolható az Új Ember könyvesboltban, Budapest V. kerület, Ferenciek tere 7-8. Nyitvatartás: hétfő, kedd, csütörtök, péntek 9-17 óráig; szerda 10-18 óráig).

Kuzmányi István
Fotó: Fábíán Attila

Megjelent legújabb könyvünk A remény prófétája – Ferenc pápa gondolatai és Bodnár Dániel beszélgetései Dantéről címmel. A Sandro Botticelli rajzával illusztrált kötet a Magyar Kurír Új Ember Kiadványok sorozatában látott napvilágot Dante halálának 700. évfordulója alkalmából. Az alábbiakban a könyv ajánlóját adjuk közre.

Napjainkban világszerte terjed az a téves állítás, amely azt hirdeti, hogy a föld nem gömb alakú, hanem lapos. Valóságosan létező az a vélekedés is, mely szerint a koronavírus-járvány egy összeesküvés következménye, és igazából nincs is covid-19-vírus. Az ukrainai háború kitörése után sokáig kitartott az a vélemény, hogy a háborús képkockákat filmstúdióban vették fel, és a tragikus események nem is a valóságban zajlanak. S ha mindehhez hozzávesszük, hogy az egyes válságok, legyen szó pandémiáról vagy energetikai krízishelyzetről, alkalmas táptalajt nyújtanak a „könnyű” magyarázatoknak, akkor azt gon-

Kereszténynek, katolikusnak lenni fáradságos munka

Ünnepi kötet jelent meg Dantéről

dolom, nem legyintheünk a jelen-ségre.

Embernek, és végső soron kereszténynek, katolikusnak lenni fáradságos munka. A nehézségek ellenére mégsem adhatjuk fel a gondolkodást, nem mondhatunk le róla, főleg, ha a lét olyan nagy kérdéseiről van szó, mint az élet, a túlvilág, az emberi természet... Nem elégedhetünk meg egyszerű, szépen csomagolt és könnyen emészthető válaszokkal.

A fáradságos utat járók, az önmagukra és Istenre reflektálók, a szüntelenül kérdéseket feltevők sorába tartozik Dante Alighieri. 2021-ben emlékeztünk meg halálának 700. évfordulójáról. Fő művében, az *Isteni színjátékban* létezésünk lényegére kérdezett rá, az emberre és végeredményben annak Teremtőjére. Kérdé-

sének aktualitását mutatja, hogy Ferenc pápa apostoli levelet szentelt az évfordulónak, *Candor lucis aeternae* (Az örök világosság ragyogása) címmel, s kijelenthetjük, hogy itthon sem múlt el nyomtalanul az emlék-év. Hogy ez így történt, abban a *Magyar Kurír* vonatkozásában marandó érdeme van Bodnár Dániel kollégának.

Ő, aki fáradhatatlanul szembenmenne sekélyesedő társadalmi környezetünkkel, éjt nappallal téve olvasta Dante írásait, kitartó figyelemmel kísérte mindazokat a kiadványokat és rendezvényeket, amelyek a centenárium évében tisztelegni akartak a világirodalom talán legnagyobb költője előtt, s emellett mélyreható beszélgetéseket folytatott a Dante-életmű legkiválóbb hazai is-

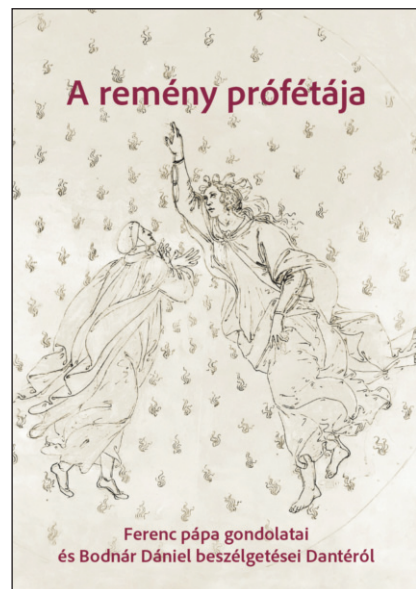
merőivel. A kedves Olvasó ennek a szolgálatnak a gyümölcseit veheti most a kezébe, kötetbe rendezve.

Miközben fejet hajtok Dániel példaeértékű munkája előtt, emberként is köszönetet mondok neki, amiért nem adta fel. Kitartott, mert ő hisz az emberben, hisz Istenben. Tudja, hogy Dante segítségével közelebb léphetünk egymáshoz és ezáltal Istenhez, s ha sokszor fáradságos is az út, amely ide vezet, megéri.

Ezúton is köszönetünket fejezzük ki Gátas Judit és Bukovszki Antal kollégáinknak, akik önkéntes munkájukkal hozzájárultak a kötet gondozásához.

2022. november 11-én, Szent Márton emléknapján

Kuzmányi I.

(A remény prófétája – Ferenc pápa gondolatai és Bodnár Dániel beszélgetései Dantéről című kötet megvásárolható az Új Ember könyvesboltban (Budapest V. kerület, Ferenciek tere 7-8. Nyitvatartás: hétfő, kedd, csütörtök, péntek 9-17 óráig; szerda 10-18 óráig), vagy megrendelhető az Új Ember online könyvtárházban.)

A lazulós nap, a kölcsöngyerek és az évértékelő

Kovács-Mihóczy Orsolya ötletei a gyerekekkel otthon töltött téli napokra

A téli szünet hosszú napjai alatt bizony kifogyhatunk az ötletekből, s előfordulhat, hogy nem tudjuk, milyen elfoglaltságokat tervezzünk kis- és kamaszgyerekeinkkel, illetve nekik. Kovács-Mihóczy Orsolya öt gyermek édesanyja. Baba-mama klubot is vezetett, sok értékes tapasztalata van a közös időtöltésekkel kapcsolatban. Arra kértük, meséljen ezekről.

Orsi különös felütéssel kezdi a beszélgetésünket. Amikor elsőként arról kérdezem, melyek azok a közös programok, amiket leginkább szeretnek a gyerekekkel, így válaszol: „A téli szünetben minden évben tartunk egy lazulós napot. Előre megbeszéljük a gyerekekkel, hogy másnap sokáig alszunk. Ilyenkor még délben is pizsamában vagyunk. Jó, ha látják, hogy a pihenést mi, szülők is megengedjük magunknak, bár nekem ez nem könnyen megy, úgy kell rávennem magam az ellazulásra. A karácsony utáni időszakban mindig rengeteg az ételmaradék: sütemények, rokonlátogatásból hazahozott finomságok. A lazulós napokon nálunk ez a reggeli. Kiteszünk mindent az asztalra, és lehet válogatni.”

Orsiék a sötét esti órákban sokszor „családi moziznak”. Online is lehet jó filmeket találni. A *csillag* című rajzfilmet már vagy ötször megnézték együtt, karácsony környékén ez nagy kedvenc. A vicces mesefilm hitelesen dolgozza fel Jézus születésének bibliai történetét, csak hogy az állatok szemszögéből. Egy kis számár és barátai, egy galamb és egy bárányka a mese főhősei. „Mind az öt gyerek nézi nálunk ezt a mesét. Akkorákat kacagunk! Van egy kedves sorozat is, amire a covid-járvány idején találtunk rá, gyerekeknek szóló rajzfilm, nagyon szép történet: *A hosszú lábú apu*. Amikor a húgom kicsi volt, akkor vetítették. Egy árva kislánnyal szól, aki jó körülmények közé kerül, egy iskolába.” Ezeket a meséket együtt nézi az egész család, azután pedig beszélgetnek róla, de ahogy Orsi mondja, *A csillag* után mindig nagy a csend.

„Sokszor alkotással töltjük a nap egy részét a szünetben. Év közben a kézműveskedés csak nagyon korlátozottan fér bele az életünkbe, ám ilyenkor bőven jut rá idő. Tavaly az egyik kislányom kapott egy számfestő vásznat. Be vannak számozva rajta a legapróbb részletek is, és minden számhoz tartozik egy szín. Ezt már egy tízéves is ki tudja festeni, órákig elvan vele. Sokszor anya-lánya programként órákig festünk, és van, hogy a többiek is kedvet kapnak.” Ilyenkor mindenki részt vesz az előző évi élmények megfestésében. Egy jó nagy lapra dolgoznak, senki sem akar kimaradni a közös műből. Van, hogy felosztják egymás között a felületet, és mindenki más részén fest, de közösen is készülni egy nagy kép.

„Nagyon szeretjük a rokonoknál alvást is. Amikor a gyerekeink unokatesóknál vagy barátoknál alszanak, olyankor egy szabad estét kímélünk a férjemmel. Aztán, mondjuk a következő este, nálunk alszanak vendég gyerekek, így más szülőknek lesz

egy kettesben eltölthető estéjük. Ez nagyon jó megoldás, mert a kicsik folyamatosan úgy érzik, hogy buliznak, remekül érzik magukat, a szülőpároknak pedig jut idejük egymásra.”

Orsiék a keresztyerekeikre is szoktak időt szakítani az ünnepek alatt. „Nekünk úgy tűnik, ilyenkor nem történik semmi különös, nekik mégis ünnep ez, hiszen egy egész napot a keresztszülőkkel töltöttek. A gyerekeim is örülnek, ha itt van valamelyikük.

Múltkor az egyikükkel közösen süttöttünk. A keresztyerekeim számára különleges élmény, hogy együtt etetjük, gondozzuk a papagájainkat, rendbe rakjuk a kalitkát.” Úgy tűnik tehát, megéri kilépni a komfortzónánkból, mert mindenki nyer ezeken a kis vendégségeken: ünneppé varázsolhatjuk általuk a napokat.

Manapság már nem annyira magától értetődő, hogy elővesszük, együtt nézegetjük a családi emlékeinket. A hétköznapiakban nemigen van idő erre, és sok családban már nincsenek is papír alapú fényképek. A téli szünetben azonban leülhetünk a kanapéra, és nézegethetjük a régi albumokat vagy a számítógépen lévő fotókat.

„Édesapámékkal minden évben fényképeket szoktunk adni egymásnak: mi naptárt az unokáik fotóival, ők pedig egy albumot, amit a saját képeikből válogatnak össze. A mi fényképeinkből nem készülnék évente albumok, de a családi fotóinkat szépen rendezve tároljuk a számítógépen. Amikor a régi képek előkerülnek, a kisebb gyerekeink sokszor elcsodálkoznak azon, mi hogy volt akkor, amikor ők még nem éltek.” A gyerekeket érzelmileg feltölti a családi fotók nézegetése, és az is fontos, hogy ismerjék az életük történetét, hiszen erre fognak emlékezni később. Egy album vagy egy fotósorozat rengeteg régi történetet hoz elő, és ők szinte isszák magukba ezeket. „Az én gyerekkoromból is vannak fényképek, szeretik, ha ezekről mesélek – mondja Orsi. – A másik kedvencük pedig az, amikor felülök a galériaágyra, és azzal kezdem a mesét: Amikor én még kislány vol-

tam... Igaz történeteket mondok, de semmi különösét; például elmesélem, hogy milyen volt az ovi, ahova jártam.”

Van olyan szülő, akinek az iskolai szünet idejére valóban megáll az élet, mert két hetet otthon tölt a gyerekeivel. Másoknak viszont ez nem adatik meg. Orsi nekik a saját tapasztalata alapján azt ajánlja, hogy amikor hazaérnek a munkából, kicsit szellőztessék ki a fejüket, menjenek el sétálni a gyerekekkel. Elég, ha csak a lakókörnyezetükben járnak egyet, nem kell messzire menni. „Télen szépek a kivilágított ablakok és a kertek. Mi sokszor besétálunk a kertvárosból a panelházak közé, nézegetjük a kivilágított erkélyeket, látjuk kint a lakásokban álló karácsonyfákat. Ezt szeretik a kicsik, szívesen számolgatják, ki talál többet. A nagyobbak vagy jönnek velünk sétálni, vagy nem. Úgy látom, a kamaszoknál az a jó taktika, ha rájuk hagyom a döntést. Emlékszem, kamaszkoromban nekem is voltak gubbasztós estéim. Lehet, hogy nekik is pont arra van szükségük néha,

hogy elvigyem a kicsiket egy rövid időre, és egyedül lehessenek otthon.”

Orsi elmondja, tud olyan családról, ahol olykor az apukának is szüksége van nyugodtabb pillanatokra. Ilyenkor az anyuka elmegy a gyerekekkel a nagyszülőkhöz vagy barátokhoz. „Érdeemes összebeszélni a kis barátok szüleivel, és egy-egy délelőttöt átvállalni egymástól. Olyan kezdeményezésről is tudok, hogy anyukák főznek egymás családjának, és felváltva átviszik egymáshoz az ételt, ami óriási segítség lehet.”

Sok család szereti a társasjátékokat. Orsiéknál is mindig van kint egy társas a szőnyegen vagy valamelyik asztalon. Azt mondja, érdemes elől hagyni egyet a kicsiknek. Ha ugyanis a nagyobbak végig akarnak játszani egy másfél-két órás komolyabb játékot, ahhoz előtte fel kell tölteni a kisebbek érzelmi tankját. Így először velük játszanak néhány rövidebb játékot, Lotti Karottit, Mókuskalandot, a Kuflit társasok valamelyikét

gyerek szívesen játszik együtt: a favonat. A nagy készletben a szerelvényekhez mindenféle kiegészítők és emeletes pályák tartoznak. Születésnapokra és karácsonyra kapták a gyerekek az újabb és újabb elemeket. A nagyok megépítik a pályarendszert a kicsiknek. „Nálunk a nagyfiúk közlekedésmániásak. A tizenöt éves menetrendet készít csatlakozó buszokkal, vonatokkal, és élvezi, hogy a többiek eszerint közlekednek a pályán, amit mindig a nagyfiúk szobájában építenek fel. Legalább egy hétig áll az építmény, két szőnyeget teljesen elfoglal. Gondolkodtam, vajon mikor nőnek ki ebből, de a nyári szünetben még mindig játszottak vele.”

Sokan töprengünk azon, vajon hagyjuk-e, hogy a gyerekeink csak úgy ellegyenek magukban a szünetekben, illetve mennyire törekedjünk arra, hogy közös programokat csináljunk velük. Az ötgyerek édesanyja szerint – és ezt a szakkönyvek is megerősítik –, ha a gyerekek elegendő időt biztosítunk érzelmi tankja feltöltésére, ha érzi, hogy tényleg vele foglalkozunk, ha együtt társasozunk, beszélgetünk, sütünk-főzünk, akkor egy idő után nem igényli a közös időtöltést. Magától elmegy játszani, és akár egész délelőtt vagy délután elvan. „Ugyanakkor az is nagyon jó, ha előre megtervezzük a programokat, és beírjuk ezeket a családi naptárba, amit olyan helyen tartunk, ahol mindenki látja. Így a kicsik is várják a közös elfoglaltságokat, számítanak rájuk. Arra is felkészülhetnek, ha felnőttek jönnek hozzájuk látogatóba. Tudják, hogy ilyenkor egy időre el kell majd foglalniuk magukat.”

Orsiék családjában kialakult egy olyan szokás, amelynek a bevezetését érdemes másoknak is megfontolni. „Minden évben írok egy éves beszámolót a családukra, annak minden tagjáról, amit a barátok és a családtagok december 31-én megkapnak. Ebben minden benne van, ami fontos, legyen az vicces vagy komoly. Az éves összefoglalókat több mint tíz éve írom már, egy barátnőmtől vettem az ötletet. Ez az év lenyomata, egy olyan írás, amit a gyerekek is elolvasnak. A beszámolókat minden évben nyomtatom és lefűzöm, hiszen később nagy kincsek lehetnek. A gyerekek már tudják, ha december végén leülök a számítógép elé, békén kell hagyni. Meg is szokták kérdezni, hogy mit írok bele.”

A beszélgetés végén még egyszer rátekintünk arra, hogy mi a legfontosabb a hosszú téli napok időtöltéseivel kapcsolatban. Orsi hangsúlyozza: mindenképpen ügyeljünk arra, hogy legyen olyan nap, amikor nem tervezünk semmilyen programot. És lényeges az is, hogy szülőként a téli szünetben is tudni kell nemet mondani bizonyos dolgokra.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita (archív)
és Kovács-Mihóczy Orsolya saját képei

Új élet kezdődött 2021. október 19-én a Somogyi család számára. A feleség felajánlotta az egyik szervét azért, hogy férje élhessen. Gyerekeik megélték, hogy mindkét szülőjük komoly beavatkozáson esik át: édesanyjuk, Somogyi-Adamis Noémi odaadta az egyik veséjét édesapjuknak, Somogyi Farkas Tamásnak. Négyük összetartozása a határtalan áldozathozatalnak köszönhetően visszavonhatatlanul megerősödött. A házaspár az Adj Életet Alapítvány létrehozásával vállalt szolgálatot. Az influenzaszegzorra való tekintettel online beszélgettünk.

– Több mint egy éve élnek új életet, Tamás már működő vesével, Noémi pedig egy vesével. Hogy vannak?

Tamás: Nekem nem nehéz jól lennem. A műtét előtt már az összeomlás határán álltam, mindennap ott lebegett a fejem fölött, hogy el kell kezdeni a dialízist. Aztán egyik pillanatról a másikra működőképes vesét kaptam, és rögtön jól lettem. Azóta ezzel a csodával élek. Gondosan betartom az előírt szabályokat. Életem végéig speciális immunszuppresszív gyógyszert kell szednem, hogy a beültetett vesét ne támadja meg az immunrendszerem. Emellett odafigyelek az egészséges étkezésre, és sportolok is, de a kontaktsportokról le kellett mondanom, hiszen a beültetett vese nem kap olyan fizikai védelmet a testemben, mint a másik. Figyelnem kell a higiéniára is, mert nemcsak könnyebben kaphatok el fertőzéseket, hanem a gyulladás is nehezebb.

Noémi: Tamás szervezete fokozatosan szokott hozzá, hogy a beteg veséje egyre kevésbé működik, nekem pedig egyik pillanatról a másikra csökkent a felére a vesefunkcióm. Két vese helyett hirtelen eggyel élni nem egyszerű, idő kell a szervezetnek, amíg megszokja ezt a helyzetet. Ma már sokkal jobban vagyok, mint a műtét után, de bizakodom, hogy még tovább javul a terhelhetőségem.

– Lezárt történetként tekintenek arra, amit megélték, vagy még ma is ott érzik a fejük felett Damoklész kardját?

N.: Egy vesém maradt, erre nagyon kell vigyáznom. Időnként elfog az érzés, hogy valami hiányzik belőlem, olyankor nagy szükségem van arra, hogy Tamás mellettem legyen. Túlélünk ezt a nehézséget, de azért néha elfog az aggodalom. Igyekszem ebből a helyzetből megtanulni, hogy muszáj bízni, a Jóistennek is hagyni feladatot. Nem lehet mindig mindent kiszámítani. Én szeretem a biztonságot, mindig van B tervem, de megtapasztaltuk, hogy az élet olykor másként alakul, mint gondoltuk.

T.: Teljes életet élünk, nem kell jobban szoronganunk, mint másnak.

A vesémet is odaadnám érted

Új életet kezdett a Somogyi család

A Jóisten elrendezi a dolgainkat. Volt egy feladatunk, túljutottunk rajta, az élet megy tovább. Jönnek a napi gondok, ezekre koncentrálok, és még inkább a napi örömekre. S persze folyton ott van bennem a hála. A történetek összekovácsolták a családkunkat, a gyerekek még közelebb kerültek hozzánk.

– A műtétek óta jobban aggódnak a szüleikért?

N.: Azt nem mondanám. Én azonban végig miattuk aggódtam a legjobban. Nagyon féltettem őket, hiszen Adorján tizenhárom, Bendegúz tízéves volt a beavatkozások idején, tehát viszonylag kicsik, ugyanakkor ahhoz már elég nagyok, hogy felfogják, mi történik. Utólag azonban kiderült, minden aggodalom felesleges volt, mert lélekben gyarapodva kerültek ki ebből a helyzetből. Végig nyíltan, őszintén beszéltünk velük, mindent elmagyaráztunk, mindig pontosan tudták, hol tartunk. Megdöbbentő, mennyire értik a történeteket, és itt nem csak az orvosi vonatkozásokra gondolok. A műtét első évfordulóját hálaadó misével ünnepeltük. Adorján bátran kiállt, és ezt mondta: „Apa a legeslegjobb helyről kapott vesét, anyukám óriásit nött a szememben. Köszönöm anyának, hogy meghozta ezt a hatalmas áldozatot, hogy előttünk egyszer sem ingott meg az önbizalma, és hogy végig kitartott a családért, annak ellenére is, hogy rengeteg kellemetlen és fájdalmas dolgot kellett elviselnie. Azzal, hogy apának adta az egyik veséjét, nemcsak az ő életét mentette meg, a mi életünket is sokkal könnyebbé tette. Köszönöm apának, hogy végül elfogadta ezt a lehetőséget, és megértette, hogy igazából az egész családnak ez a legjobb megoldás. Köszönöm a mennyei Atyának és Jézusnak, akik végigvezettek minket ezen az úton. Nehéz volt, de a nehézségek ellenére szép is.”

– Az újat szereti az ember fogadalmakkal kezdeni. Önök hoztak valamilyen elhatározást a műtét után?

N.: Fogadalmakat nem tettem, de azért sok minden változott az életünkben. Tamás jóval többet vállal a házimunkából, mint azelőtt, és többet van együtt a család. Amikor túljut az ember egy ilyen nehézségen, elkerülhetetlenül felismeri, mi az, ami igazán fontos az életben. Létrehoztuk az Adj Életet Alapítványt. Az érdeklődőket közös gondolkodásra hívjuk arról, hogy mit jelent életet adni, szülővé válni, áldozatot hozni és elfogadni, milyen áldozatokat kíván az embertől a család, hol vannak a határok, és hogyan tehet próbára

egy-egy nehéz helyzet egy házasságot. Vállaljuk, hogy előadásokat tartunk, részt veszünk beszélgetéseken. Rendszeresen hívnak házaspárokhoz, és a média felkéréseinek is eleget teszünk. Szeretnénk felvilágosítást nyújtani a fiataloknak az előbb említett témákban. Azért is fontos ez számunkra, mert mi fiatalon kötöttünk házasságot. Én huszonkét éves voltam, Tamás pedig huszonnégy, amikor megszületett az első gyermekünk. Mindketten nagycsaládban nőttünk fel, heten-heten vagyunk testvérek, nagyon sokat kaptunk a hozzátartozóinktól, és ezt is szeretnénk továbbadni másoknak.

T.: Misszióknak tekintjük ezt, próbálunk segíteni a hasonló helyzetben levőknek. Sokszor már a meghallgatás, a beszélgetés is segítséget jelent. Magyarországon alacsony az élődonorok száma. Az egészségügy nagyon túlterhelt, emiatt egyáltalán nem tudja felkészíteni a donort és a beteget a transzplantáció emberi vonatkozásaira. Az orvosi rész szakmailag kiváló, de a lelki oldalon bőven lenne még feladat.

– Tekintsünk vissza a kezdetekre! Hogyan élték meg, amikor kiderült, hogy Tamás vesebeteg?

T.: A családukban ismert volt a vesebetegség, nálam is genetikus eredetű. Emiatt halt meg az édesanyám, és az egyik testvérem is beültetett vesével él. Egy ideig úgy gondoltam, bármit megtehetek, velem semmi baj nem történhet, szinte legyőzhetetlen vagyok. Aztán egyszer csak szembesítettek azzal, hogy harminc- és hatvanéves korom között le fog állni a vesém. Harmincéves koromig nem igazán vettem tudomást erről, de a harmincadik születésnapomat már nem akartam megünnepelni. Talán akkor vált

könnyebbé ez a teher, amikor már feladatként tudtam tekinteni a betegségre.

N.: A diagnózist Bendegúz fiunk születése után kaptuk meg. Félelmetes érzés volt azzal a tudattal élni, hogy Tamás olyan betegséget hordoz, ami miatt le fog állni a veseműködése. Mindvégig bizakodtam, és vártam a csodára. S idővel meg is kaptuk, hiszen a Jóisten általam gyógyította meg Tamást. Ehhez lemondásra, áldozatra volt szükség, de nem kérdés, hogy megérte.

– A gyerekek hogyan fogadták Tamás állapotának romlását?

N.: Fél évvel a műtét előtt Tamás covidos lett, talán ez volt a történet előszobája. A gyerekek számára akkor vált nyilvánvalóvá, mennyire törékeny az ember. Megrázta őket, hogy egy egészséges felnőtt egyik pillanatról a másikra a magatehetlenségig leépülhet.

– Hogyan született meg a döntés a veseátültetésről?

N.: Hamar nyilvánvalóvá vált számomra, hogy Tamásnak a legjobb vese az enyém, de hosszú időbe telt, mire ő ezt el tudta fogadni. Nem ismerek lehetetlent, ha Tamásról van szó vagy arról, hogy a fiúkat védő családi egység sérülhet. Biztos voltam abban, hogy képes leszek meghozni értük ezt a döntést, talán nem is én, hanem a gondviselés bennem. Már az is csoda, hogy donor lehettem, hiszen ilyen esetekben a legtöbbször csak egy vér szerinti rokon segíthet, annyi paraméternek kell egyeznie.

T.: Először hallani sem akartam arról, hogy Noémi kockára tegye miattam az egészségét, de ő mindig nagyon kitartó. Élő példákkal ismerte-

tett meg, köztük egy házaspárral, akik tizenhat évvel ezelőtt ugyanazon mentek keresztül, mint mi. Ezek a beszélgetések lassan nyitottá tettek arra, hogy elfogadjam a felajánlását. Azóta számomra a szeretet mértékegysége a donáció lett, ami az életadás egy különleges formája. Adok magamból egy darabot azért, hogy te élhess. A donor ezáltal testileg kevesebb lesz, lelkileg azonban több. És tudjuk, nem attól kell félnünk, aki a testet öli meg, hanem attól, aki a lelket.

N.: A műtét után megkerestük a ma már 82 éves Szántó Lászlót, az első hazai vesedonort, aki Magyarországon elsőként adta a veséjét a testvérenek 1962. december 21-én, azaz hatvan évvel ezelőtt. Hisszük, hogy minden sikeres élődonoros veseátültetés mögött ott van ez a kezdet, Laci bácsi áldozatvállalása. Történetük kapaszkodó, ami segít, hogy az ember végül valóban képes legyen kitartani a döntésében. A sikeres élődonoros vesetranszplantációk mindegyike a múltban gyökerezik, s bár László bátyja, István a műtét után csak hetvenkilenc napot élhetett, a műtét sikeres volt. Azóta is sok ilyen csoda történik, melyek közül csak egy a mi történetünk.

– Amikor a célegyenes felé haladtak, bekerültek az egészségügy útvesztőibe. Hogyan élték meg ezt, és milyen tanulságokat fogalmaztak meg?

T.: Engem például zavart, hogy a kórházban sokszor Noémit is betegnek hívták, holott ő azért volt ott, hogy az orvosokkal együtt megmentsen egy beteget. Szakmai szempontból a legjobbakat tapasztaltuk, az ápolóknak, a koordinátoroknak, a sebészeknek a világ legjobbjai között van a helyük. De az emberi tényező is sokat számít, és a túlterheltség miatt e tekintetben olykor hiányérzetem volt. Visszatekintve nagyon fontosnak tartom, hogy a gyerekeinknek megmutattuk, nem vagyunk legyőzhetetlenek, de ha cselekszünk, eljuthatunk a megoldásig.

N.: Az, hogy közösen mentünk előre ezen az úton, könnyebbé tett, de rengeteg nehézséggel találkozunk. Volt, hogy úgy éreztük, elvesztünk, vagy épp képtelenek voltunk elhinni, hogy az alagút végén ott lesz a fény. Mindvégig erőt merítettünk abból, hogy olyan sokan imádkoznak értünk, és annyi biztatást kaptunk.

– Emberileg mi az, amit meg lehet és meg is kell tenni, ha az ember súlyos nehézséggel néz szembe?

N.: T.: Mindaz, ami egy családban történik, közös gond, közös feladat, együtt kell megoldani. S azután az öröm is közös. Hisszük, hogy nekünk ezért sikerült ilyen jól minden.

Trauttwain Éva
Fotó: Lambert Attila

JEGYZET

Hogy vagy, mi újság?

És akkor elkezdünk mesélni az aranyos unokákról, a nyári utazásról, egészségről, betegségről, milyen szörnyű, hogy meghalt, de mi jól vagyunk, megvettük, eladtuk, milyen szerencsénk volt. És mondjuk, mondjuk, mintha a kérdező fölé akarnánk kerekedni, mintha már előre tisztázni akarnánk, ki a szebb, jobb, szerencsésebb, ötletesebb ketőnk közül. Aztán – ha erre egyáltalán van még idő, hisz jön a busz, a villamos, mindketten sietünk, mint mindig – azért megkérdezzük, udvariasan: És ti hogy vagytok? Jön a válasz, ugyanúgy, ahogy mi is mondtuk, események, sikerek, még a „hála Istennek” is belefér, de tulajdonképpen csak egy licit zajlik: én is, mi is, sőt... Ha vesztesre állunk,

hozzátehetjük: „Ja, el is felejtettem mondani”, és újabb adag dicsőséget csapunk az asztalra. Mi lenne, ha nem a múltat – és benne magunkat – fényeznénk?

Mondjunk röviden hála Istent, de utána talán kérdezzünk vissza: Ti hogy vagytok? És persze a legjobb az lenne, ha tervekről beszélünk. Még jobb volna, ha ezek közös tervek lennének. De jó, hogy találkoztunk! Menjünk tovább! Együtt!

Templomi jelek szólnak hozzánk

Templom. Tudjuk, hogy szent térbe lépünk be. Csöndben vagyunk, figyelünk, várjuk Isten szavát és lelkünk rezdülését.

És lám, máris az első jel, ami hozzánk szól: az örökmécses. Hol is láttam ilyen pi-

ros, figyelmeztető fényt? Hát persze – a stúdióban gyullad föl a felirat: Adás, felvétel van! Csakúgy, mint a templomban, de itt a Jóisten üzen vele. Figyelj, hogyan élsz! Mert adás, felvétel van!

A keresztvetést is magunknak szóló jellé tehetjük. Ahogyan a bal, majd a jobb vállunkat érintjük, legyen ez egy kis nyomás mindkét oldalon. Figyelmeztetés, emlékeztetés: Krisztus a keresztet hordozta. Mi is megkapjuk feladatainkat, terheinket. Hordozzuk azokat Krisztus nyomában járva, az ő erejével, az elbukásokból is fel-felállva. Lássuk meg, hogy nem vagyunk egyedül ebben! Mások is hordozzák, mások is segítenek. Krisztusnak és neked is.

A pap felemeli a szent ostyát. Az átváltoztatás misztériumára tekintünk. A templom, a

tekintetek, a világ fókuszát látjuk a kis fehér körlapban, szinte mint egy gyújtólencsén keresztül nézve megsejtjük, ami mögötte, ott túlvan van. Ezen a gyújtóponton keresztül a templom zárt teréből a végtelenbe látunk.

A pap kezében felemelkedik a kehely. Az előbbi gyújtólencse helyén mit látunk? A kehely fényes, sima külseje tükör. Magunkat látjuk benne. Körbe-körbe, mindenki magát láthatja. Krisztus vére, szenvedése jelének felmutatásakor a magunk arcát, mosolyát, sírását viseli és mutatja meg, dicsóítja meg a szertartás.

A templomban Isten és ember szól egymáshoz. Szavakban, jelekben, hagyományokban. Értsük meg egymást, adjuk tovább hagyományainkat, jeleinket!

Asbóth Richard

IMAÓRA

Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna: engesztelő virrasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órakeresztmiser. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczy István térig.)

Az Örökimádás-templom (Budapest IX., Üllői út 75-77.) szentségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órakeresztmiser kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imaládába elhelyezett szándékokért imádkoznak.

A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarország, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakeresztmiser más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozunk együtt!

Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órakeresztmiser után a kistemplomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várunk. Bővebb információ: <https://www.varosmajorplebania.hu/>

Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakeresztmiser a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

LELKIGYAKORLAT

A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Leányfalú, Móricz Zsigmond út 141.): 2023. január 12-én 18 órától 15-én 13 óráig fr. Gál Péter atya lelkigyakorlata: „A gyógyító és szabadító Jézus”. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749

Bánatszelidítő. A halál közelségével és a gyász fájdalmának terhével küzdőknek, valamint a mindennapi veszteségeinken való továbblépéshez szeretnénk segítséget nyújtani sorstárscsoportjainkban. Találkozás a Pasaréti Közösségi Ház (Budapest II., kerület, Pasaréti út 102.) első emeleti termében kéthetente szerda délelőtt 10 órától 11.30-ig, a Szent Anna Plébánia (Budapest I., kerület, Aranyhal u. 1., a Batthyány téren, a templom mögött) alsó hittantermében pedig kéthetente szerda esténként 18 órától 19.30-ig. Időpontok: 2023. január 4., 18.; február 1., 15.; március 1., 22. (!); április 12., 26.; május 10., 24. Az együttléteket – segítő sorstársakkal – Tegzes Katalin SA nővér vezeti.

HITÉLETI CSOPORT KÁRPÁTALJAIÁKNAK

A Kárpátaljáról érkezett katolikus hívek számára hitéleti csoport alakul a budapest-pasaréti Páduai Szent Antal Plébánián (Budapest II., Pasaréti út 137. A hittantermet a templom jobb oldalán lévő porta felől lehet megközelíteni). A cél az, hogy a csoport segít-

sen az új életkörülmények között megtalálni az Egyházhoz tartozás erősebb szálait, és tagjai egymásnak is támaszt nyújthassanak jelenlegi életkörülményeik hittel való megélésében. A csoportot Lengyel Donát ferences atya vezeti, aki maga is majd egy évtizeden át volt a nagyszőlősi ferences misszió tagja. Időpont: minden hónap 4. csütörtökén, 19.30 órától. A jelentkezéseket a pasapleb@gmail.com címen várják.

JÓTÉKONYSÁGI EST

„Ferences jótékonyasági estek” sorozatát több mint tíz esztendővel ezelőtt indította el a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány. Ennek keretében 2023. január 18-án 19.30-kor a Zeneakadémia Nagytermében (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.) Hegedűs Endre zongoraművész és közreműködő társai adnak koncertet, amelynek bevétele a rend fenntartásában működő gyöngyösi Autista Segítő Központ támogatására fordítjuk. A nemes ügy mellé álló művészek az est folyamán Beethoven, Chopin, Schubert és Schumann műveit adják elő, felejthetetlen zenei élményt nyújtva a közönségnek. További információ: forras@ferencesek.hu; www.hegedusendre.hu

MEGHÍVÓ

A doni áttörés 80. évfordulója alkalmából szentmisét mutatnak be Újpesten a II. világháborúban elesett magyar hős katonáért, és külön megemlítve egy újpesti orvosért, dr. Bernolák Béláért, 2023. január 14-én, szombaton, 18 órakeresztmiser az Egek Királynéja-templomban (Budapest IV., Szent István tér). A misét Berta Tibor tábori püspök, dandártábornok celebrálja. A szentmise után az akkori újpesti orvosi helyszétről tart előadást dr. Hollósi Antal főorvos, valamint Donkanyari utazásáról Bernolák Béla unokája. Levetítik az „Egy újpesti orvos nyomában” című filmet. Az estet beszélgetés és agapé zárja.

NYÍLT NAP

A Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány nyílt napra hívja a szerzetesi és a ferences élet iránt érdeklődő fiatalokat január 7-én, Budapesten, a Margit körúti ferences rendházba. A nyílt napon lehetőség nyílik arra, hogy az érdeklődők betekintheszenek a ferencesek mindennapi életébe. Ez a nap alkalom lesz a testvérekkel való személyes találkozássra, beszélgetésre és a közös imádságra is. A szervezők 16 és 35 év közötti, még nem elkötelezett férfiak jelentkezését várják január 2-ig a hivatas@ferencesek.hu e-mail-címen.

ZENEI PÁLYÁZAT

„In terra pax” címmel zenei pályázatot hirdet a Veszprémi Főegyházmegye. A Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával 2023. szeptember 28. és október 1. között, Szent Mihály napjához kapcsolódóan katolikus ifjúsági kórustalálkozót rendeznek a Pueri Cantores Nemzetközi Egyházzenei Szövetség jegyében. A pályázat célja: Az ifjúsági kórusirodalom repertoárjának gazdagítása liturgikus művekkel. A pályázati anyagok beérkezési határideje: 2023. január 18., éjfél (Árpád-házi Szent Margit ünnepe). Nevezési díj nincs. A pályázat ünnepélyes eredményhirdetése: 2023. február 2., Gyertyaszentelő Boldogasszony napja. Bővebb információ: www.veszpremiersekseg.hu

Ünnepi üzenetküldő

Köszöntse szeretteit az Új Ember hasábjain!

Üzenjen névnap, születésnap, házassági évforduló alkalmából, küldje meg gratulációját gyermek születéséhez, sikeres vizsgához vagy más örömteli pillanathoz!

Rövid üzenetében küldje el az ünnepelt nevét és a települést, ahol él, az aprohirdetes@ujember.hu címre. Levelében, kérjük, adja meg a pontos nevet és címet, melyre kiállíthatjuk számlánkat.

Egy üzenet díja 3000 Ft, amit átutalással vagy csekken tud befizetni, a befizetés beérkezése után sorait legközelebbi lapszámunkban megjelentetjük.

Ünnepeljen velünk – várjuk jelentkezését!

MINDSZENTYNEUM

Várja Önt Mindszenty József élettörténete 2023-ban is a Mindszentyneumban Zalaegerszegen!

www.mindszentyneum.hu

AZ ÚJ EMBER
ELŐFIZETÉSI AJÁNLATA

KIADVÁNYAINK ÁRAI 2023-BAN:

Új Ember hetilap 360 Ft/lapszám

Adoremus havi liturgikus kiadvány 1190 Ft/lapszám

EGYPÉLDÁNYOS ELŐFIZETÉSI ÁRAINK
2023-BAN:

ÚJ EMBER hetilap

éves előfizetés (52 megjelenés): **18 720** forint

féléves előfizetés (26 megjelenés): **9360** forint

negyedéves előfizetés (13 megjelenés): **4680** forint

ADOREMUS havi liturgikus kiadvány

éves előfizetés (12 megjelenés): **14 280** forint

féléves előfizetés (6 megjelenés): **7140** forint

negyedéves előfizetés (3 megjelenés): **3570** forint

ÚJ EMBER hetilap és ADOREMUS együtt

kedvezményes éves előfizetés: **28 500** forint

kedvezményes féléves előfizetés: **15 000** forint

Az egyéni előfizetés részleteiről bővebb tájékoztatás kapható e-mailen: terjesztes@ujember.hu és telefonon: +36 1 235-0484, +36 1 633-3132

RÉGISÉG

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk. Budapest VI., Andrássy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő–szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra között.

TÁRSKERESŐ

29 ÉVES, pesti fiatalemberként nálam fiatalabb, filigrán alkutú hölgyet keresek komoly kapcsolat céljából. Fényképes levelet „Párkeresés” jelígre a kiadóba várok.

SZOLGÁLTATÁS

FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén házánál is. T.: 06/1-213-5726

ÓLOMÜVEG ABLAKOK restaurálását, tervezését, kivitelezését több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet. T.: 06/20-438-5993; www.uvegfestes-stainedglass.hu

Keressen minket a Facebookon is!

A hirdetések tartalmáért és azok valódiságáért a hirdető vállal felelősséget.

Tisztelt Olvasóink!

Az egyházi közleményeket és híreket szerkesztve közöljük. Megértésüket köszönjük.

A szerkesztőség

TRADICIONÁLIS
HARANGOK ÖNTÉSE

GOMBOS MIKLÓS ÉS FIA, FERENC

Ref.: www.harangontes.hu

Cím: 2162 Örbottyán, Rákóczi u. 134. Pf. 10.
Mobil: +36 30 948 9575 | +36 30 728 8161

Tel.: +36 28 360 170

E-mail:

gombosmi@harangontes.hu | info@harangontode.hu

Kiadja a Magyar Kurír
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.

Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • Ügyvezető: Tolonics Gergely

ISSN 0133-1205

KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG
ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZÁRTA: 2022. DECEMBER 23.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István

Lapszerkesztő: Baranyai Béla • Lapszerkesztő-helyettes: Körössi László

Szerkesztőség: Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábrián Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Nádudvary Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet

Olvasószerkesztő: Koditek Bernadett, Székács István, Korrektor: Szántó István • Tördelés: Mészáros Ákos

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933

www.ujember.hu • e-mail: mk@katolikus.hu

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu

Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu

Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:

+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>

Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu

Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.

Egyéni egypéldányos előfizetés belföldről negyedévre: 4050 Ft, fél évre: 8100 Ft, egy évre: 16 200 Ft.

Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Nem elég őrizzünk, közkinccsé kell tennünk értékeinket

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye turisztikai irodájának idei tervei

A tavalyi év végén első alkalommal települt ki az esztergomi adventi vásárba az esztergomi bazilika és társintézménye, a Keresztény Múzeum. Treer Éva, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye turisztikai irodájának vezetője segítségével megismerkedtünk programkínálatukkal és az iroda 2023. évi terveivel.

– Tartalmas turisztikai évet zárnak? Mennyire lehetnek bizakodóak, ha a jövőbe tekintenek?

– A megkezdett munkát kell folytatnunk, és megvalósítanunk a tervbe vett fejlesztéseinket. A főegyházmegye két bazilikájában – Esztergomban és Budapesten – vezetett túrákat, tematikus idegenvezetéseket tervezünk, és diákcsoportoknak, fiataloknak múzeumpedagógiai foglalkozásokat szeretnénk nyújtani. Arra készülünk, hogy több kisebb templomunkat is bekapcsoljuk a turisztikai körforgásba, s ezáltal turisztikai élményként is eljuttatjuk a látogatókhoz a falaik között megbúvó kincseket. A zenei élet fellendítését célzó programokat, tematikus templombemutatókat és múzeumpedagógiai foglalkozásokat is kínálunk majd, szoros együttműködésben az adott intézményekben dolgozó kollégákkal. Nagy hangsúlyt helyezünk arra, hogy a jó gyakorlatokat az egyik intézményünkben átültessük a másikba. Főegyházmegyei intézményeink összefogásával komplex turisztikai termék- és programfejlesztéseket hajtunk végre, illetve közös marketingkommunikációs megjelenéseket tervezünk az új esztendőre is. 2022-ben a D50 hotelünk vendégei számára kuponokat készítettünk, melyekkel kedvezményes áron vehették igénybe a templomainkba szóló belépőjegyeket. Az új esztendőben ezt az esztergomi intézményekre is kiterjesztjük. Szeretnénk továbbá erősíteni a kapcsolatot a turisztikai szakmai szervezetekkel, a beutaztatott, illetve az utazási irodákkal.

– Hogyan érezteti a hatását a válság a turisztikai célpontok életében?

– Egy többszörösen térdre kényszerített ágazatnak kell most szembenéznie a jelenlegi gazdasági helyzettel, az energiaválsággal. Ez a szakma rugalmas, és kreatív mivoltából fakadóan képes megtalálni azokat a lehetőségeket, amelyekkel a nehezített viszonyok között is talpon tud maradni, de sajnos van az a pont, amelyen túl a vállalkozások már nem tudják kigazdálkodni a működésükhöz szükséges minimumot sem. Nehéz döntések elé kerültünk. Ugyanakkor az esztergomi bazilika felújítása is folyamatos újratervezésre ösztönöz bennünket. A munkálatokhoz kapcsolódóan született meg az az ötlet, hogy közvetlen közelről mutassuk meg az érdeklődőknek egy ilyen monumentális műemlék épület felújításának kulisszatitkait, az egyedülálló építészeti megoldásokat, a restaurátorok aprólékos munkáját. Így született meg az igen sikeresen működő, az *Ég és föld között* – exkluzív (kaland)túra az esztergomi bazilika

kupolájában elnevezésű programlehetőség.

Mivel a budai Várban bevezették a turistabuszok magasságkorlátozását, ez nehéz helyzetbe hozta a buszos turizmust. Az intézkedés a Mátyás-templom és az egész Vár turizmusának jövőbeli helyzetét elbizonytalanította. Így fo-

Treer Éva: Arra készülünk, hogy több kisebb templomunkat is bekapcsoljuk a turisztikai körforgásba

lyamatosan keresnünk kell azokat a megoldásokat, amelyekkel enyhíteni tudjuk a templom turisztikai kiszolgáltatottságát. Tematikus séták kialakítása például kiváló alternatíva lehet a programkínálat színesítésére. Nagy örömmre sikerült gazdagítanunk a szolgáltatásaink körét egy újabb tematikus sétával, amelynek során a Mátyás-templom egyébként elzárt tereibe is beléphet a látogató.

– Budapest-szerzte népszerűek ma a tematikus séták. Sikeresek a turisztikai iroda ajánlatai is?

– Úgy látjuk, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben meg fog nőni a tematikus séták szerepe, mert az emberek inkább a kisebb anyagi terhet jelentő kulturális programokra, feltöltődési lehetőségekre fognak költeni. A séták fontos szerepet töltenek be a pre-evangelizációban. Ezeken az alkalmakon azokat is meg tudjuk szólítani, akik a kultúrára nyitottak, de nem feltétlenül vallásosak. Az Imagine sétacéggel közösen 2021 tavaszán két sétát indítottunk útjára. Nagyon sikeresek lettek ezek a közös sétáink, így idén két újabb tematikával bővítettük a kínálatunkat. Személyes kedvencem, az „Egyházi dokumentumok, amelyek megváltoztatták a világot” elnevezésű sétaprogram például a Központi Papnevelő Intézet egyébként nem látogatható barokk könyvtárába, a Pálos Könyvtárba vezet. Bemutatja, hogy a történelem különböző korszakaiban milyen szerepet töltött be az Egyház a művelődésben, a kultúrában, és hogyan volt jelen az emberek életének legkülönbözőbb területein, az anyakönyvezéstől kezdve az

A Primás Pince étterme

Fotó: Bókay László

embermentő akciókig. A séta résztvevői megismerhetik az Egyház különböző arcait, és különleges kulturális ismeretekhez jutnak hozzá, amelyek általában elgondolkodtatják őket. Egyesekben pedig akár a krisztusi szeretet csírája is növekedésnek indulhat.

– Látva ezeknek a programoknak a népszerűségét, tovább bővíti a kínálatukat?

– Feltétlenül. Több izgalmas témán dolgozunk. Budapesten ilyen például az Ybl-örökség a Bakáts téri templomban, az Avilai Nagy Szent Teréz-templom ma is működő mechanikus szerkezetű toronyórája vagy az eklektikus,

szecessziós stílusú kőbányai Szent László-templom, amelyet a pécsi Zsolnay gyár termékei díszítenek.

– Udvardy György püspök felhívta a figyelmet arra, hogy az egyházi turizmusban törekednünk kell a hit és a találkozás kultúrájának megteremtésére. Turisztikai szakemberként Ön mit ért ezen?

– A turizmus lehetőség arra, hogy közelebb hozzuk az embereket az Egyházhoz, hogy megismertessük velük az Egyház szerethető, mosolygós arcát. Számunkra a turizmus nem cél, hanem eszköz, amely által megmutathatjuk a ránk bízott értékeket,

kincseket, amelyeket itt őrizzünk, a megszentelt falak között. Am nem elég csak őrizzünk, közkinccsé kell tennünk őket, a nemzeti kultúra részévé. Minden alkotás üzenetet hordoz, ami hitre ébreszthet. Alkalmat teremtet arra, hogy találkozzunk Istennel, önmagunkkal és embertársainkkal. A vallási turizmusban a kulturális, gasztronómiai, történelmi aspektusok alkalmasak arra, hogy megszólíthassuk a nem vallási céllal hozzánk érkezőket is, és esetleg elindíthassuk őket azon az úton, amelyen azután az atyáknak kell majd megfogniuk a kezüket.

– Az egyházi turisztikai célpontok a vallási tapasztalat, a személyes hitélmények értelmezésének helyei is. Milyen élményekre kíván ráerősíteni kínálatával az iroda?

Sétaprogram indult a budapesti Pálos Könyvtárba

– A gasztronómia, a zene és a kultúra sokakat megszólít, és nekünk bőven van mondanivalónk ezeken a területeken. Az év elején jelent meg az *Ételek a primási asztalról* című, egyedülálló receptkönyv, amely kultúrtörténeti érdekességeként és szakácskönyvként egyaránt forgatható. A könyvhöz kapcsolódóan gasztronómiai ízutazásra invitáljuk az érdeklődőket: az esztergomi bazilika Panoráma kávézójában megkóstolhatók a receptkönyvben található primási sütemények, a Primás Pince étteremben pedig háromfogásos primási menüsört fogyaszthatnak el a vendégek, és úgy érezhetik, mintha csak a 19. századi hercegprimások ebédlőjében lennének. Az új esztendőben a bazilikába csoportosan érkező látogatóknak egy exkluzív program keretében szeretnénk betekintést nyújtani annak a négy hercegprimásnak az étkezési szokásaiba is, akiknek a nevéhez kötődik a bazilika építése.

Zenei téren terveink szerint a kisebb templomokban is lesznek állandó koncertek és orgonabemutatók. Budapesten, a Bakáts téri Assisi Szent Ferenc-plébániatemplomban a koncertek után közvetlen közelről ismerkedhetnek meg az érdeklődők az orgona történetével, különleges hangzásával és egyediségével.

Bővítjük a templomainkhoz kötődő minőségi ajándéktárgyak kínálatát is. A rézlemezektől, amelyek az esztergomi bazilika felújítása során lekerültek a kupoláról, keresztet, falióra és számos kisebb emléktárgy készül. A látogatók így szó szerint hazavihetnek magukkal egy darabot a bazi-

likából és reményeink szerint a kereszteni üzenetből is.

– Mivel segítheti a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia a vallásturizmust?

– A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 *Turizmus 2.0* dokumentuma kiemelten foglalkozik a vallásturizmussal. Az I. Nemzeti Vallásturizmus Fórum, amelyet 2022 tavaszán rendeztek meg Esztergomban, majd *A vallási turizmusban rejlő lehetőségek Magyarországon* című konferencia, amelynek Tihany adott otthont, amelyen számos szinterei voltak az egyházi és az állami szervezetek közötti egyeztetéseknek a vallási turizmus szerepéről, jövőbeli lehetőségeiről, a szükséges keretrendszerek kialakításáról. Bízunk abban, hogy ezek a törekvések a jövőben felekezete-

ken átívelően folytatódhatnak, és közös vallásturisztikai kínálatunkkal részt vehetünk majd azokban a marketingaktivitásokban és -kampányokban is, amelyek célja a külföldi látogatók megszólítása.

– Hogyan tájékozódhatunk a turisztikai iroda kínálatáról?

– A főegyházmegye turisztikai honlapján (<https://www.visitesztergom-budapest.hu/>) magyar és angol nyelven is megtalálhatók és folyamatosan frissülnek az információk. Facebook-oldalunkon (<https://www.facebook.com/visitesztergombp>) is hírt adunk a főegyházmegyehez kapcsolódó turisztikai programokról. Szoros a kapcsolatunk a turisztikai sajtóval, kiemelt szakmai partnereinkkel marketingkommunikációs együttműködések keretében is megjelenítjük a kínálatunkat. A HungaryCard 2023-as évi katalógusának címlapján például az esztergomi bazilika és a várhegy szerepel, és együttműködésünknek köszönhetően egész évben lehetőségünk lesz a főegyházmegye turisztikai ajánlatának látványos megjelenítésére. De említhetném a Guide.Me – Magyarország a zsebedben applikációkban való megjelenéseinket is, amelyek a belföldi és a külföldi közönséghez egyaránt szólnak. A most induló esztendőben is szeretnénk jelen lenni szakmai kiállításokon, vásárokon. A 2022-es esküvőkiállítás például szintén újszerű lehetőséget jelentett az Egyháznak a bemutatkozására.

Trautwein É.
Fotó: Merényi Zita

Sokszínű Szűzanya-ábrázolás a barokk korban

Beszélgetés Jernyei Kiss János művészettörténésszel

(Folytatás az 1. oldalról)

– Mire utal ez?

– A lépcsősor egy végtelen meditációs segédeszköz a jezsuiták számára: úgy működik, mintha egy képes imafüzér lenne, amely önmagába visszatérve újrakezdődik. Tehát a lépcsőn fel-alá járva a freskókat segítséggént használhatták a meditáló jezsuita szerzetesek. Valószínűleg a mindennapi devóciós gyakorlatokban volt szerepük ezeknek a képeknek.

– Milyen festmények tartoznak ide?

– A lépcsőház alsó lépcsősorának mennyezetén látható freskók egy *Győzelmes Mária*-ábrázolással kezdődnek. Felhőgomolyagokon ül Szűz Mária, ölben a gyermek Jézussal, aki a keresztfát tartja. A feszületen latin felirat olvasható: „Mors est malis / vita bonis” („Rossznak halál, üdv a jóknak”). Mária lábánál két férfit láthatunk: jobbra egy szemüveges alakot, aki Máriára tekint, balra pedig egy spanyolgalléros, lehajtott fejűt. Mindkét figura az eretnekeket testésíti meg: a szemüveges férfi minden bizonnyal a kételkedő tudósokat, míg a körgalléros a protestáns prédikátorokat. Tartozik ehhez egy dicsőítő felirat is, amely a kép felső részén olvasható: „Vita, dulcedo / et spes nostra, salve.” („Életünk, édességünk és reménységünk, üdvözlegy”), ez Mária megszólítása a *Salve Regina*-himnusból.

A következő festmény *Mária, az irgalmasság anyja*. Itt is gomolygó felhőkön ül a Szűzanya, feje körül tizenkét csillagból álló korona ragyog, jobbáiban olajágot tart, amelyet a Szentlélek sugárkoszorúval övezett galambja hozott a csőrében. A Szűz holdsarlón tapos, amely alatt kígyó látható és a kék éggömb.

– Ez az ábrázolás a Szeplőtelen Szűz Mária ikonográfiai típusához tartozik?

– Igen, *Maria Immaculata*, és a következő felirat kapcsolódik hozzá: „Mater misericordiae” („Irgalmasság Anyja”). Ebben a szakaszban a harmadik kép Mária megkoronázása. Krisztus és az Atyaisten koronát tart Mária feje fölött, a korona felett pedig a Szentlélek galambja lebeg, dicsőénytől övezve. A felirat: „Salve Regina” („Üdvözlég, Királynő”). A következő három festmény az újabb lépcsőszakaszban látható. A lépcsőház felső lépcsősorának mennyezetén, az első képen az akkor ismert négy földrész hódol Mária előtt. Fent az égen középpont aranyló és sugárzó Mária-monogram. A földön a négy kontinens megszemélyesítői térdelnek Máriát dicsőítve. A figurák szájától egy-egy mondat indul a Mária-monogram felé: „O pia! – O clemens! – O dulcis! – Virgo!” („Ó, kegyes! Ó, irgalmas! Ó, édes! Szűz!”).

A következő festmény egy „Kereskedők hajója”-ábrázolás. Hullámozó tengeren kétárbocos vitorlást láthatunk. Az elülső felépítményen lévő árbocon Mária-monogramos zászló, a vitorlán lilimágaktól körülvett rózsza. A tatárbocon IHS-monogramos zászló, a vitorlán monstancia. Az ábrázolás forrása a *Példabeszédek könyvéből* „A derék asszony dicsérete”, amelyet Máriára vonatkoztattak. Balra és jobbra fent mondatzalag: „Et Iesum, benedictum / fructum ventris tui, – nobis post hoc

/ exilium ostende” („És e számkivetés után mutasd meg nekünk Jézust, méhednek áldott gyümölcset”). A harmadik mennyezefestményen a Krisztusnál közbenjáró Szűzanyát láthatjuk: arany trónuson, arany baldachin alatt trónol Krisztus, előtte térdel az alázatosan meghajló Mária. A felirat: „Eia, ergo, advocata nostra, illos tuos / misericordes oculos ad nos converte” („Fordítsd ránk tehát, szószólónk, irgalmas szemedet”).

Mária vonatkozásában figyelemre méltó a lépcsőforduló kifestése is. Megemlítendő itt a freskón feltűnő cédrusfaábrázolás, ami egy, a zsoltárhagyományból, illetve az *Énekek énekéből* vett hasonlat: a menyasszony szépségét fejezik ki a libanoni cédrussal, ami később Mária-szimbólum lesz. Szerepel itt a lilium is a tövisek között, amely ugyancsak az *Énekek énekéből* származik. A lépcsőforduló falán két nagy, álló formátumú kép látható. Az egyik a *Köpenyes Mária*-ábrázolás, ez is nagyon régi típus: a Szűzanya oltalmazóként, közbenjáróként köpenye alá gyűjti a híveket. Jelen esetben a köpenye alatt balra négy, jobbra három jezsuita térdel: a győri rendház tagjai kérik Mária oltalmát. A másik oldalon a *Fájdalmas Krisztus a kereszttel* ábrázolás látható, az ő köpenye alatt is jezsuiták vannak, jezsuita szentek.

Nagyon szép és gazdag képi ábrázolásrendszer ez, ami rendkívül sokrétűen vonultat fel különböző, Máriára vonatkozó szimbólumokat, melyek a freskókhoz kapcsolódó imádságokra, verssorokra vannak felfűzve.

– Mikor készültek ezek a freskók, és kik voltak az alkotók?

– Valamennyi freskó 1697-ben készült, egyazon művész festette őket, de a nevét nem tudjuk. A megrendelő neve viszont ismert: Scherhäkl Miksa volt az, a győri rendház rektora. A jezsuiták hatékonyan vetették be a képzőművészetet eszközként a pasztorizációba, a lelkipozícióba és a saját lelkipraktikáikba is. A jezsuita rendház, ahol ezek a freskók láthatók, egy, a széles közönség előtt elzárt környezet. A szerzetesek felkíszergetésére rendelték meg a lépcsőház kifestését, ezért is olyan bonyolultak az ábrázolások, hiszen nyilvánvalóan olyanokhoz szólnak, akik jól ismerik a feliratokat, a hasonlatokat, szimbólumokat. A jezsuita szerzetesek fejében az elmélkedések során összeállt, hogy a képeken látható Mária-motívumok és a szö-

vegek hogyan kapcsolódnak egymáshoz. Az ábrázolások imaszövegekhez illeszkednek, s miközben a meditáló szerzetes a lépcsőn fel-alá jár, látja a képeket, olvassa a szövegeket, és nyilván sok más szöveg is eszébe jut, mivel jól ismeri a zsoltárhagyományt, az *Énekek éneke*-szövegkörnyezetet és a Máriához kapcsolódó egyéb szimbólumokat, hasonlatokat. Természetesen ezek felismeréséhez, megértéséhez szentírási, teológiai ismeretekre volt szükség, ami egy jezsuitának nem okozhatott gondot.

– A győri jezsuiták templomában is vannak Mária-ábrázolások. Beszélne ezekről?

– A magyar szentek 1642-ben készült oltárképén úgy jelenik meg Szűz Mária, mint *Patrona Hungariae*, tehát *Magyarország Nagyasszonya*. A magyar szentek pajzsokat tartanak a kezükben, amelyek a törökök nyilait fogják fel. Erre a pajzsra festette fel a művész Szűz Máriát mint *Patrona Hungariae*-t, aki védelmez bennünket a hódító töröktől. A 18. században modernizálták a jezsuiták győri templomát, ekkor új főoltár készült és egy gyönyörű mennyezefreskó-együttes is, amelyen az 1747-ből származó *Angyali üdvözlés* látható. Készítője Paul Troger osztrák barokk festőművész, a korszak jelentős alkotója; ez a freskója is gyönyörű szép, a középpontban a Gábiel arkangyal előtt alázatosan meghajló Mária térdel.

– Az Ön által felsorolt freskók mind épségben megmaradtak?

– Igen, és az utóbbi években restaurálták is őket. A 17. századból egyébként kevesebb kép maradt fenn, ezért is nagyon értékes ez a győri freskóegyüttes. Megmaradtak a jezsuita templom mellékoltárképei és ez a különlegesen kifestett lépcsőház is a rendházban.

– A most megjelent kötetben szereks a győri székesegyház freskói-ról is.

– Itt egy nagyon különleges kegykép látható, és az is nagyon érdekes, ahogyan odakerült. A képet a hagyomány szerint 1655-ben Walter Lynch ír katolikus püspök hozta magával Magyarországra, aki a Cromwell-féle katolikusüldözés elől menekült el Írországból. Többfelé bolyongott Európában, Bécsben telepedt meg. Ott kötött ismeretséget Szederkényi Püsky János győri püspökkel, vele jött Magyarországra, és itt a káptalan tagja is lett. A kegyképet a székesegyház oltárára helyezték. A feljegyzések szerint 1697. március 17-én, Szent Patrik, Írország védőszentje ünnepén reggel 6 és 9 óra között a Mária-kép csodás módon vérről verítékezett. Ezen a kegyképen a Kisjézus alszik. A *Mária az alvó gyermek Jézussal* ikonográfiai típus a 14. század végi velencei művészetben alakult ki, és a passióra utaló szimbolikus tartalmat hordoz: az alvás motívuma ugyanis Krisztus halálának szimbolikus előrevetítése. Itt kiterítve alszik a kisgyermek Jézus, s ugyanígy fekszik majd a halott Jézus is Mária előtt. A 18. században Győr egyik legjelentősebb püspöke volt Zichy Ferenc, aki negyven éven át, 1743 és 1783 között látta el főpásztori

tiszttségét. Különösen tisztelte a Nagyboldogasszonyt és ezt a kegyképet is. Naponta imádkozott a kegyoltár előtt, és alá építtette a sírhelyét. Legdrágább nyakláncát az oltárra hagyta, végrendeletében pedig Szűz Mária tiszteletére örök alapítványt tett, és meghagyta, hogy naponta mondjanak szentmisét ennél az oltárnál, a kegykép előtt. Zichy püspök 1767-ben egy gyönyörű, vadonatúj oltárt készíttetett, arra helyezték vérről könnyező Mária megdicsőült kegyképét. A körülötte lévő szobrok közül a legfontosabb a Szent István és a Szent Lászlót ábrázoló. Mindkét szent Mária felé fordul. Szent

István felajánlja a Szűzanyának a koronát, s ez a 17. század elejétől formálódó Patrona Hungariae- és Regnum Marianum-gondolatkörbe vonja be a kegyképet. A Patrona Hungariae-kultusz aktualitását kezdetben a törökellenes és az ellenreformációs küzdelmek adták meg, majd összekapcsolódott az erősödő nemzettudattal is.

Zichy püspök 1772-ben döntést hozott a székesegyház teljes belső megújításáról. Új dekoráció, új freskók, oltárképek készültek. Kifestették a teljes mennyezetet. A munkálatoknak Franz Anton Maulbertsch volt az irányítója, a 18. század másik igen jelentős freskófestője. A templom címünnepeinek, Szűz Mária mennybevételének ábrázolása a főoltárképen látható, és jele-

netszerűen kapcsolódik a szentély mennyezetképéhez: a felfelé emelkedő Istenanya mozgásának célpontja a freskó paradicsomvíziója, amelyen sajátos hangsúllyal szerepelnek a magyar szentek. Az oltárképen pedig az apostolok szenttanúi ennek a csodának. A barokkra ez nagyon jellemző: az oltárkép nem önmagában áll, hanem a szentély fölött van egy mennyezetfreskó, és a kettő összekapcsolódik egymással. Nem egyszerűen, mert ott meg a mindenszentek ábrázolása látható az Atyaisten áldása közepette. A hívó azt látja, hogy Szűz Mária emelkedik felfelé, az Atyaistenhez. Ez a freskó is továbbviszi a Patrona Hungariae-gondolatkört, hiszen itt szinte kivétel nélkül magyar szenteket festett meg a művész: Szent Istvánt, Boldog Gizellát, Szent Lászlót, Szent Erzsébetet, Szent Margitot. Láthatjuk a magyar királyság szimbólumait is, a Szent Koronát és a zászlót, amit angyal tart a kezében. A kegykép egyébként a bal oldali mellékhajóban található, amit Mária-hajónak neveztek el. Ezt is gyönyörűen kifestették, a Szűzanyára vonatkozó jelenetek közül az Angyali üdvözlést látjuk.

– Ahogyan szavaiból kiveszem, a felsorolt Szűzanya-ábrázolások szinte az összes Mária-típust felölelik.

– Legalábbis nagyon sokat. Azok a barokk művészek, akik keresztény témákkal foglalkoztak, nagy többségükben hívők voltak. Ez akkoriban még természetes volt, ahogyan az is, hogy általában valamilyen vallásos testvéreülethez tartoztak.

Bodnár Dániel
Fotó: Jernyei Kiss János